

Rīgas Centrālās bibliotēkas

darba pārskats par 2003 gadu

Rīga, 2004

Saturs

Bibliotēku darbības vispārīgs raksturojums.....	3
Iedzīvotāju bibliotekārā apkalpošana.....	4
Krājumu komplektēšanas un organizācijas politika	7
Uzziņu un informācijas darbs	10
Starpbibliotēku abonements.....	15
Novadpētniecības darbs	17
Automatizācija	22
Konsultatīvais darbs.....	28
Darbinieku tālākizglītība, kvalifikācijas kursi.	31
Bibliotēku publicitāte.....	36
Finansiālā darbība	43
Projektizstrāde	44
Sadarbības tīkls, partneri.....	51
Sadarbība ar pašvaldību	53
Starptautiskie sakari, pieredzes braucieni	54
Informācija par bibliotēku telpu stāvokli.....	58

Pielikumi

Rīgas Centrālās bibliotēkas 2003.gada skaitliskie rādītāji	
Pārskats par Rīgas Centrālās bibliotēkas un tās filiālbibliotēku kopējo krājumu uz 2004.gada 1.janvāri	
Rīgas CB automatizācijas attīstība (1997 – 2003)	
Esošais un nepieciešamais datoru skaits un interneta pieslēgums	
Rīgas CB lokālais tīkls (2003.gada sākumā)	
Rīgas CB lokālais tīkls (2003.gada beigās)	
Rīgas CB telpu stāvoklis uz 2004.gada 1.februāri	

Bibliotēku darbības vispārīgs raksturojums

Rīgas pilsētas Centrālā bibliotēka (RCB) ir lielākā publiskā bibliotēka Latvijā. Bibliotekāros pakalpojumus rīdziniekiem, kā arī citu pilsētu iedzīvotājiem, 2003.gadā sniedza **RCB un tās 45 filiālbibliotēkas**, no kurām 6 ir bērnu bibliotēkas (filiālbibliotēka „Burtnieks”, „Vinnijs” un „Zvirbulis”, Grīvas, Mārtiņa un Sarkandaugavas filiālbibliotēka) un 5 – specializētās bibliotēkas (Mākslas literatūras filiālbibliotēka, Svešvalodu literatūras filiālbibliotēka, Ziemeļvalstu literatūras un Mūzikas literatūras filiālbibliotēka „Tilts”, filiālbibliotēka „Vecrīga”). Turklāt četras filiālbibliotēkas (filiālbibliotēka „Laima” un „Vidzeme”, Bišumuižas un Grīziņkalna filiālbibliotēka) bibliotekāro apkalpošanu veica skolās vai uzņēmumos izveidotos bibliopunktos.

RCB finansē Rīgas Dome. 2003.gadā no pašvaldības budžeta piešķirtais finansējums bija 1 554 607 latī.

Atskaites gadā RCB pakalpojumus izmantoja 99 596 lietotāji. Skaitliski lietotāju ir mazāk nekā 2002.gadā, jo trīs gadus pēc kārtas – 2000., 2001. un 2002.gadā – lietotāju skaits tika summēts, bet 2003.gadā uzskaitē tika mainīta, uzskaitot tikai šajā gadā reģistrētos bibliotēkas lietotājus. Taču bibliotēku popularitāte aizvadītajā gadā ir pieaugusi, jo palielinājies apmeklējumu skaits: ja 2002. gadā RCB un tās filiālbibliotēku apmeklējumu skaits bija 1 315 617, tad 2003. gadā – 1 327 026 (+11 409). Tā kā 2003.gadā Rīgas iedzīvotāju skaits bija 747 200 (informācijas avots: www.riga.lv), tad atskaites gadā katrs rīdzinieks bibliotēkas apmeklēja vidēji 1,8 reizes un viņam izsniegti vidēji 5,3 iespieddarbi (kopumā 2003. gadā izsniegti 3 993 209 izdevumi).

2003.gadā RCB un filiālbibliotēkas piedāvāja gan tradicionālus, gan netradicionālus bibliotekāros un informatīvos pakalpojumus; pēc veiktās renovācijas darbu atsāka RCB Pieaugušo literatūras nodaļa, filiālbibliotēka “Strazds”, bet Čiekurkalna filiālbibliotēka un filiālbibliotēka “Zemgale” darbu uzsāka jaunās telpās. Nozīmīgi ir tas, ka filiālbibliotēkām ir lasītājiem ērts darba laiks, turklāt Centrālās bibliotēkas Pieaugušo literatūras nodaļa savus lietotājus darbadienās apkalpo līdz plkst. 20.00, bet sestdienās gan Pieaugušo literatūras nodaļa, gan Bērnu literatūras nodaļa strādā līdz plkst. 17.00.

Iedzīvotāju bibliotekārā apkalpošana

2003.gadā RCB lietotājiem bija pieejami dažādi informācijas nesēji, t.sk., 1076768 grāmatas, 6 618 audiovizuālie dokumenti, 69 331 seriālizdevums (atskaites gadā RCB kopumā saņēma 228 nosaukumu žurnālus un 61 laikrakstu latviešu, krievu, angļu, vācu, franču, zviedru, norvēģu, somu, dāņu, lietuviešu un igauņu valodā), 377 kartogrāfiskie izdevumi, 21 033 nošu izdevumi, 38 attēlu izdevumi, 458 elektroniskie dokumenti; internets; elektroniskās datu bāzes (EBSCO, NAIS, Lursoft); informācijas iegūšanai lietotāji var izmantot RCB elektronisko katalogu, kā arī mājas lapu (www.rcb.lv).

Bibliotēku krājumu papildināšanai 2003.gadā izlietoti **213 082 latī** (2002.gadā – 188 242 latī), kas ir Ls 0,28 uz rīdzinieku (2002.gadā – Ls 0,25).

Pārskata gadā Rīgas pilsētas publisko bibliotēku darbību raksturo šādas izmaksas:

- uz vienu iedzīvotāju – Ls 2,10;
- uz vienu lietotāju – Ls 15,61;
- uz vienu apmeklējumu – Ls 1,17;
- uz 1 izsniegumu – Ls 0,39.

Lai labāk iepazītu savus lasītājus, noskaidrotu viedokli par bibliotēku piedāvātajiem pakalpojumiem, kā arī lai uzzinātu lasītāju vēlmes un ieteikumus, Rīgas bibliotēkas 2003.gadā veikušas aptaujas un dokumentu skaitlisko analīzi (Ķengaraga, Torņakalna, Annas, Jaunciema, Imantas, Bišumuižas, Juglas, Daugavas, Mežaparka, Bolderājas, Šampētera, Pļavnieku, Sarkankalna, Sarkandaugavas filiālbibliotēka, filiālbibliotēka „Zemgale”, „Pūce”, „Avots”, „Vidzeme” u.c.).

Rīgas publiskajās bibliotēkās lasa dažādu sociālo un ekonomisko grupu, kā arī dažāda vecuma un interešu pārstāvji.

Lai informētu savus lasītājus par krājumu, bibliotēkas rīko gan jaunieguvumu, gan tematiskās izstādes. Atskaites gadā aktuālas bija šādas tēmas: Latvija un Eiropas Savienība, NATO; Dziesmu svētki, latviešu tautas godi, O. Vācietim – 70, karš un pēckara notikumi Irākā, SARS u.c.). Lai informētu un piesaistītu lasītājus tiek rīkoti dažādi literatūru popularizējoši pasākumi: jaunieguvumu un tematiskie grāmatu apskati, pārrunas un tikšanās ar autoriem, literātiem, novadniekiem u.c.

Pagājušajā gadā RCB bērnu bibliotēku, bērnu literatūras nodaļu vai pieaugušo bibliotēku pakalpojumus izmantoja 36 450 bērni un jaunieši līdz 16 gadu vecumam (37% no visu lasītāju kopskaita, 2002.gadā - 32,5% no lasītāju kopskaita). Bērni ir

aktīvi bibliotēku apmeklētāji un lietotāji: atskaites gadā bija 383 870 apmeklējumu jeb 29% no apmeklējumu kopskaita un 979 812 izsniegumu jeb 24,5% no izsniegumu kopskaita.

Bērniem tiek organizētas literatūras izstādes un bibliotekārās stundas, rīkotas ekskursijas un dažādi pasākumi: tematiskie literatūras popularizēšanas pasākumi, konkursi, viktorīnas, leļļu izrādes, koncerti, balles, zīmējumu un rokdarbu konkursi un izstādes, karnevāli, videofilmu seansi u.c.

Eiropas nedēļas pasākums Rīgas Centrālajā bibliotēkā

Vairākas RCB filiālbibliotēkas piedāvā invalīdiem ar kustību traucējumiem iespēju grāmatas un citus dokumentu piegādāt mājās (Torņakalna, Ilģuciema filiālbibliotēka, filiālbibliotēka „Zemgale”, „Vidzeme” u.c.).

Sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku oktobrī Centrālās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļā notika informācijas diena “Mēs esam blakus”, kas tika veltīta Starptautiskajai Baltā spieķa dienai. Pasākuma mērķis bija iepazīstināt lasītājus ar grāmatām neredzīgajiem. Tika eksponētas grāmatas Braila rakstā, ieskaņotās grāmatas, grāmatas palielinātā šriftā, Braila raksta rakstāmmašīna, Braila tāfele un grifele. Lasītāji tika informēti par neredzīgo un vājredzīgo problēmām.

Grīvas filiālbibliotēka (bērnu bibliotēka) aktīvi sadarbojusies ar Rīgas 71. vidusskolu un Invalīdu rehabilitācijas centru, rīkojot skolēniem ar īpašām vajadzībām dažādus pasākumus: ekskursijas, jauno grāmatu apskatus. Vairumam šo audzēkņu bibliotēkas apmeklējums ir pirmā iepazīšanās ar publisko bibliotēku.

Annas filiālbibliotēkas Bērnu literatūras nodaļu apmeklēja audzēkņi no 2.internātskolas bērniem ar īpašām vajadzībām. Viņi tika iepazīstināti ar latviskām sadzīves tradīcijām un folkloru, kā arī tika stāstīts par latviešu bērnu rakstniekiem. Mežaparka filiālbibliotēkas sadarbības partneris ir 108.specializētā bērnu pirmskolas mācību iestāde – skolotājas saņēma no bibliotēkas bērnu grāmatiņas, ar kurām tika iepazīstināti audzēkņi.

Filiālbibliotēkas “Zemgale” darbinieki sadarbojas ar Zemgales priekšpilsētas Sociālās palīdzības dienestu un organizācijas „Rūpju bērns” Zemgales priekšpilsētas nodaļu latvisku gadskārtu godu svinēšanā, koncertu rīkošanā bērniem ar īpašām vajadzībām.

Mākslas literatūras bibliotēka apkalpo amatniecības skolas audzēkņus – vārdzirdīgus un kurlmēmus jauniešus, izpildot viņu pieprasījumus, kā arī integrējot pastāvīgā izdevumu sameklēšanā.

RCB Pieaugušo literatūras nodaļā darbojas Eiropas Savienības informācijas punkts.

Rīgas Centrālās bibliotēkas Pieaugušo literatūras nodaļa

Krājumu komplektēšanas un organizācijas politika

2003.gadā RCB krājumu komplektēšanu noteica 2002.gadā izstrādātie RCB krājumu komplektēšanas pamatprincipi (konceptija), bet galvenais jaunieguvumu avots bija Rīgas Domes Kultūras pārvaldes finansējums **Ls 213 080**.

Atskaites gadā Rīgas CB un filiālbibliotēku jaunieguvumi ir 101 993 vienības:

▪ grāmatas	70938
▪ audiovizuālie materiāli	1062
▪ nošizdevumi	276
▪ attēlizdevumi	14
▪ elektroniskie dokumenti	180
▪ kartogrāfiskie dokumenti	59
▪ seriālizdevumi	797
▪ brošūras	4246
▪ žurnāli	23571

Atskaites gadā galvenie vadmotīvi komplektēšanas politikā bija: ekonomiski tērējot piešķirtos līdzekļus, maksimāli apmierināt lietotāju pieprasījumu. To veicām:

- katru filiālbibliotēku iesaistot krājumu piekomplektēšanā (filiālbibliotēkas vadītājas darbs kopā ar Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbiniekiem);
- uzlabojot atteikumu uzskaiti un analīzi filiālbibliotēkās;
- tiekoties ar izdevniecību pārstāvjiem („Zvaigzne ABC”, „Jumava”, „Atēna”) un noklausoties apskatus gan par izdotajām grāmatām, gan par grāmatām, kuras plānots izdot;
- filiālbibliotēkām analizējot krājumu apgrozību pa nozarēm, kā arī lasītavā un abonementā.

Turpinājās regulāra krājumu attīrīšana no nolietotās un mazizmantotās dubletu literatūras. 2003.gadā RCB un filiālbibliotēkās kopā atkomplektēti **161 532 eksemplāri**. Tas joprojām ir vairāk nekā ienācis krājumos (par 59539 vienībām). Jāsaka gan, ka arī šis process sāk stabilizēties, jo šogad jau 24 filiālbibliotēkās atkomplektēšanas un komplektēšanas procesu mijiedarbības rezultātā bibliotēku krājums ir vai nu palicis nemainīgs vai arī palielinājies.

Rīgas CB un tās filiālbibliotēku kopējais dokumentu krājums uz 2004.gada 1.janvāri ir **1 240 450 eksemplāri** (skat. pielikumu “Pārskats par Rīgas Centrālās

bibliotēkas un filiālbibliotēku kopējo krājumu uz 2004.gada 1.janvāri”). Krājumu komplektēšanas apjoms un tehnoloģija detalizēti atspoguļota un analizēta RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darba pārskatā.

RCB elektroniskais katalogs 2003.gadā tika **papildināts ar 20 653 nosaukumu** aprakstiem.

2003. gadā ar RCB direktores rīkojumu tika izveidota darba grupa ar mērķi optimizēt grāmatas ceļu „izdevējs – veikals – bibliotēkas lasītājs”. RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļā tika veikta analīze katram posmam no grāmatas iepirkšanas līdz pat plauktam filiālbibliotēkā. Darba grupas secinājumi un ieteikumi iesniegti RCB direkcijai.

Vājās vietas:

- komplektēšanas procesu vājā datorizācija;
- novecojušo datoru mazās jaudas.

Filiālbibliotēku krājumu uzskaites precizēšanai 4 filiālbibliotēkās (Ķengaraga, Torņakalna, Zemitānu filiālbibliotēkā un filiālbibliotēkā “Rēzna”) veikta krājumu pārbaude, sagatavošanas darbi uzsākti 8 filiālbibliotēkās, kurās krājumu pārbaude plānota 2004.gadā.

2003.gadā radikāli mainīts un uzlabots fonda izvietojums vairākās bibliotēkās, veicot telpu renovāciju (RCB, filiālbibliotēka “Strazds”) vai pārejot jaunās telpās (Čiekurkalna filiālbibliotēka un filiālbibliotēka “Zemgale”).

2003.gadā darba grupa izstrādājusi arī RCB fonda rekatalogizācijas koncepciju un RCB lasītavā, filiālbibliotēkā “Pūce” un Svešvalodu filiālbibliotēkā uzsākts darbs tās realizācijai.

Depozitārija darbs

Tāpat kā iepriekšējos gados, nepārvērtējama loma RCB un filiālbibliotēku fondu organizācijā ir RCB depozitārijam:

- Aktīvā depozitārija sektorā izveidotā videotēka (270 videofilmas) arvien aktīvāk tiek izmantota filiālbibliotēkās;
- Pasīvā depozitārija fonds apmierina filiālbibliotēku pieprasījumus pēc reti izmantotās literatūras. Šajā fondā bibliotēkas nodod mazizmantotos dokumentus, strādājot pie savu krājumu attīrīšanas;
- Depozitārija Apmaiņas fonds atskaites gadā no filiālbibliotēkām, kā arī no privātpersonu dāvinājumiem atlasījis un pieņēmis 10 914 eksemplārus;

- No Apmaiņas fonda 2003.gadā RCB filiālbibliotēkām un Pasīvajam depozitārijam nodoti 1938 eksemplāri iespieddarbu. Bez filiālbibliotēkām grāmatas nodotas arī:
 - skolu bibliotēkām;
 - pirmskolas mācību iestādēm un bērnu namiem;
 - patversmēm, pansionātiem un sociālajam mājām;
 - slimnīcām;
 - Dziesmu svētku fondam.

Aktīva sadarbība izveidojusies ar 34 iestādēm, kurām 2003.gadā nodotas 4 644 grāmatas.

Īpaši gribas atzīmēt Depozitārija ciešo sadarbību ar “Lauku Avīzi” akcijas “No rokas rokā” ietvaros, kura ilgst jau vairākus gadus. Arī no “Lauku Avīzes” puses RCB Depozitārijs presē minēts kā visstabilākais partneris.

Lielo darba apjomu Depozitārijam varētu atvieglot datora nodrošinājums 2004.gadā.

2003.gadā aktualizējušies jautājumi par bibliotēku krājuma komplektēšanu un organizāciju ir cieši saistīti gan ar bibliotēku tīkla optimizāciju un telpu remontiem, gan ar Rīgas publisko bibliotēku datorizācijas tempiem, un paliek RCB direkcijas un Bibliotēku dienesta redzeslokā.

Uzziņu un informācijas darbs

RCB un tās filiālbibliotēkas, veicot bibliogrāfisko un uzziņu informacionālo darbu, saglabā galveno mūsdienu bibliotēkas virzību – būt lasītājiem orientētai – arvien pieaugošajā informācijas plūsmā apmierināt jebkuru lasītāja pieprasījumu pēc informācijas ar tradicionāliem paņēmieniem vai izmantojot jaunās informācijas tehnoloģijas. Bibliotēkas darbinieka uzdevums – prasmīgi un profesionāli integrēt iekšējos un ārējos informācijas resursus un tos papildināt ar unikāliem, paša radītiem resursiem.

2003.gadā RCB un filiālbibliotēkas, analizējot savu darbu, atzīmē, ka uzziņu informacionālajā darbā lasītāji visvairāk pieprasījuši literatūru par vēsturi, psiholoģiju, filozofiju, mākslu. Aktuālākās tēmas lasītāju vidū: Latvijas vēsture un ekonomika, Latvija un Eiropas Savienība, dažādu valstu ekonomika, tautu tradīcijas, personības psiholoģija, komunikācija un mūsdienu sabiedrība, bērnu tiesības, darba attiecības, sociālās problēmas, vides aizsardzība, ekoloģija un veselība, tūrisma iespējas Latvijā un ārvalstīs. Literatūras saraksti, kas tiek sastādīti, izpildot sarežģītas uzziņas, tiek apkopoti uzziņu arhīvā.

Lielākas iespējas informācijas meklēšanā piedāvā bibliotēkas, kuras ir automatizētas. Rīgā tāda ir RCB un tās 21 filiālbibliotēka. Gandrīz visās no tām ir interneta pieslēgums, turklāt 7 bibliotēkās ir Rīgas Domes apmaksāts internets, ko lasītāji var izmantot bez maksas. Uzziņu informacionālajā darbā plaši tiek izmantotas elektroniskās datu bāzes: Lursoft, NAIS, EBSCO; Latvijas portāli internetā: Tvnet, Delfi, Apollo, kā arī ārzemju katalogi. RCB tika organizētas akcijas ar mērķi sniegt informāciju par datu bāzēm, portāliem, interneta adresēm, kuras var izmantot mācību darbam, pašizglītībai un informācijai par Eiropas Savienību. Lai atvieglotu lasītājiem informācijas meklēšanu un bibliotekāriem konsultatīvo darbu, vairākās filiālbibliotēkās tiek veidotas vispieprasītāko interneta adrešu kartotēkas.

Automatizētajās bibliotēkās uzziņu darbā galvenokārt informācija tiek meklēta RCB elektroniskajā katalogā, tiek izmantota Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliogrāfijas institūta analītiskas datu bāze. Bibliotēku darbinieki ir apmeklējuši kursus, kuros apguva detalizētu šīs datu bāzes izmantošanas prasmi, tādējādi uzlabojot lasītāju apkalpošanas darbu. Pārejas periodā, kad atsevišķās bibliotēkās bija vērojamas dažādas problēmas ar interneta pieslēgumu, kad bibliotēkās datoru skaits bija

nepietiekošs, lai veiktu uzziņu darbu, kad bieži vien darbu traucēja problēmas ALISE vai ALEPH programmā, automatizētajās bibliotēkās par aktuāliem, nozīmīgiem, bieži pieprasītiem jautājumiem tika veidoti izraksti arī sistemātiskajai rakstu kartotēkai.

Uzsākts darbs pie elektroniskās novadpētniecības datu bāzes izstrādes. Pašlaik šajā procesā iesaistījušās tikai dažas bibliotēkas. Tas lielā mērā saistīts ar bibliotēku tehnisko nodrošinājumu. Iecerēts, ka katra filiālbibliotēka ievadīs datus par materiāliem, kas atspoguļo tās rajonā esošos ievērojamus vēstures, kultūras un dabas pieminekļus, izglītības iestādes, informāciju par novadniekiem u.c. Katras filiālbibliotēkas veiktais būs daļa no kopīgās datu bāzes. Līdz ar datu bāzes izveidošanu tiks piedāvāta attālināta pieeja visiem bibliotēkas novadpētniecības materiāliem un informācijas avotiem. Datu bāzei būs ievērojama loma Rīgas novadpētniecības fonda popularizēšanā.

Filiālbibliotēkās, kuras nav datorizētas, uzziņu darbā galvenokārt tiek izmantots alfabētiskais un sistemātiskais katalogs, sistemātiskā rakstu kartotēka, tematiskās kartotēkas. Notiek regulārs darbs ar šīm uzziņu bibliogrāfiskā aparāta sastāvdaļām: salīdzināšana ar esošo fondu, regulāra kartotēku papildināšana, jaunu rubriku veidošana, aktualitāti zaudējušu materiālu vai nepieprasītu tēmu izņemšana no kartotēkām. Bibliotēkas 2003.gadā izdalījušas jaunas rubrikas par aktuālām tēmām: Baltijas valstu ekonomika, bankas Latvijā, kredīts, līzings, sievietes biznesā, terorisms pasaulē, vardarbība pret bērniem, patērētāju tiesības, visāda veida atkarības, atkritumu pārstrāde, izglītība un studijas ārzemēs, jaunie literāti un literārie izdevumi u.c.

Par īpašu popularitāti ieguvušām tēmām tiek veidotas tematiskās kartotēkas. Piemēram, filiālbibliotēkā "Rēzna" 2003.gadā bieži izmantota kartotēka "Eiropas Savienības plusi un mīnusi". RCB Humanitāro zinātņu lasītavā izveidota kartotēka par latviešu literatūras darbiniekiem. Vidzemes filiālbibliotēkā lasītāju pieprasītas ir kartotēkas "Latviešu dzīvesziņa", "Skolēnu pašizglītībai", "Psiholoģija pedagogiem". Mākslas literatūras bibliotēka veido lugu kartotēku. Jaunciema bibliotēkā izveidota kartotēka "Kā radušās dažādas lietas", Grīziņkalna un Mangaļu bibliotēkā – "Latviešu tautas tradīcijas".

Lielākā daļa bibliotēkas savā uzziņu darbā izmanto speciālo kartotēku "Daiļliteratūras darbu nosaukumu kartotēka".

Joprojām lasītāju ļoti iecienītas ir tematiskās mapes, kurās atrodams vajadzīgā materiāla pilns teksts. Šādas mapes, kurās ietverti materiāli par visvairāk pieprasītiem jautājumiem, veido visas RCB filiālbibliotēkas. Īpaša uzmanība un liels darbs tiek

ieguldīts, veidojot mapes, kas veltītas novadpētniecībai. Bibliotēkās notiek regulārs darbs ar mapēm: tās tiek pareizi noformētas, atklāts to saturs, tās tiek papildinātas, kā arī tiek izņemti novecojušie materiāli. Var minēt interesantākās no tām: Hanzas filiālbibliotēkā ir mape, kurā ir materiāli, kas atspoguļo Hanzas nosaukumu; Grīziņkalna filiālbibliotēkā ir 11 mapes par rajona novadpētniecību; filiālbibliotēkā „Pūce” savākti materiāli par jaunajiem literātiem; Pļavnieku filiālbibliotēkā mape par cilvēkiem, kuru vārdos nosauktas ielas šajā rajonā; Ķengaraga filiālbibliotēkā – jauno grāmatu recenziju materiāli gan publicētie, gan lasītāju pašu uzrakstītie; filiālbibliotēka „Laima” sadarbībā ar Rīgas Viegļās rūpniecības tehnikumu veido mapi “Viegļā rūpniecība Latvijā”.

Daudzās filiālbibliotēkās pieprasīti ir materiāli mapēs: “Latvijas prezidenti un politiķi”, “Vides piesārņojums un dabas aizsardzība”, “Latvija, ES, NATO”, “Pasaules tradīcijas”, “Integrācija Latvijā”, “Atkarības” u.c.

Ar RCB saņemtajiem jaunieguvumiem iepazīstina elektroniskā kataloga sadaļa “Jaunumi”, Jaunumu dienas, gan īslaicīgas, gan pastāvīgas jaunieguvumu izstādes, kartotēkas un literatūras apskati, literatūras saraksti. Bibliotēkas, kuras nav automatizētas un kurām nav iespēja strādāt ar elektronisko katalogu, var iepazīties ar visu filiālbibliotēku kopīgu jaunieguvumu kartotēku, kura tiek veidota RCB Bibliotēku dienestā. Sākot ar 2003.gada septembri Komplektēšanas un apstrādes nodaļa veido jaunāko grāmatu sarakstu “Latvijas grāmatu apgādi un izdevniecības piedāvā” – tā ir pati aktuālākā informācija par izdevumiem Latvijā. RCB Pieaugušo literatūras nodaļa, daudzas filiālbibliotēkas saviem lasītājiem sagatavojušas informācijas sarakstus par bibliotēkā esošajiem periodiskajiem izdevumiem un CD ROM. Jaunciema, Ķengaraga, Hanzas, Nordeķu un Bišumuižas filiālbibliotēkā, kā arī filiālbibliotēkā “Rēzna” jaunieguvumu izstādes regulāri papildina literatūras apskati. Bolderājas filiālbibliotēkā īpaša uzmanība tiek pievērsta uzziņu fonda popularizēšanai, veidojot jaunieguvumu un tematiskās izstādes. Imantas bibliotēkā gada sākumā tika izlikta to periodisko izdevumu izstāde, kuri bibliotēkā saņemti pirmo reizi.

Atsevišķās bibliotēkās notiek diferencēta apmeklētāju informēšana par jaunāko literatūru. Ilģuciema, Zolitūdes, Grīziņkalna, Imantas u.c. filiālbibliotēku darbinieki informē par jaunāko literatūru sava rajona pirmsskolas iestāžu un skolu pedagogus, studentus. Ziemeļvalstu literatūras filiālbibliotēka par jaunieguvumiem informē sadarbības partnerus, studentus, pasniedzējus, biedrību biedrus. Nordeķu

filiālbibliotēkas bibliotekāri 2003.gadā sagatavojuši literatūras apskatus skolēniem – “Jaunākā latviešu oriģinālliteratūra” un “Latvijas literāro prēmiju laureāti 2000-2003”. Individuāli savus lasītājus informē Bolderājas, Nordeķu, Mežaparka filiālbibliotēkā, kā arī bibliotēkā “Pūce” u.c.

RCB filiālbibliotēkas sastāda ne tikai literatūras sarakstus, bet arī bibliogrāfiskos rādītājus. Mežaparka filiālbibliotēkas darbinieces izveidojušas bibliogrāfisko rādītāju par savu novadnieci Karmenu Dāli. Mākslas literatūras filiālbibliotēkā sastādīts bibliogrāfiskais rādītājs, veltīts literātei Astrīdai Aļķei. Grīziņkalna filiālbibliotēkas darbiniece apkopojusi materiālus bibliogrāfiskajā rādītājā par Grīziņkalna vēsturi.

Arī uzziņu informacionālajā darbā arī tiek izmantotas iespējas, ko piedāvā RCB Starpbibliotēku abonements (SBA), Aktīvais un Pasīvais depozitārijs, kā arī literatūra tiek meklēta citu RCB bibliotēku fondos.

Sakarā ar to, ka 2003.gadā tika pārtraukta LNB izdevuma “Kalendārs bibliotēkām” iznākšana, RCB Bibliotēku dienests sagatavoja ievērojamu notikumu un jubilāru sarakstu 2004.gadam, kurš ievietots RCB izdevuma “Jaunās Vēstis” 2003.gada novembra numurā un pieejams arī RCB mājas lapā. Tas atvieglos bibliotekāru uzziņu darbu, veidojot izstādes un organizējot pasākumus.

Jāatzīmē daudzu bibliotēku sadarbība ar citām iestādēm un institūcijām, kas pilnveido arī uzziņu informacionālo darbu un lasītāju iespējas iegūt nepieciešamo informāciju. Sadarbībā ar ES Informācijas centru, ES Integrācijas biroju pirmsreferenduma posmā RCB lasītājiem tika piedāvāts plašs materiālu klāsts izstādē “Pirms izdarīt izvēli...”, lasītavā darbojās ES Informācijas punkts. Par aktīvu darbu ESIP darba organizēšanā RCB galvenā bibliotekāre Gunta Ozola tika uzaicināta mācību braucienā uz ES: valstīm Vāciju, Franciju, Austriju, Luksemburgu. RCB ikvienam bibliotēkas apmeklētājam ir iespēja iepazīties ar Rīgas Domes sēžu materiāliem.

RCB Humanitāro zinātņu lasītava sadarbojas ar Rīgas Latviešu biedrības (RLB) nama administrāciju, iesaistoties kultūras projektu tapšanā. Nozīmīgus pasākumus RLB namā papildināja bibliotēkas darbinieku veidotas izstādes, izmantojot bibliotēkas fondu, citu bibliotēku fondus, RLB arhīva un privātpersonu materiālus: literatūras izstāde konferences “Mārtiņš Zīverts latviešu drāmas un teātra vēsturē” laikā; Zentas Mauriņas Kopotu rakstu 7.sējuma “Kultūras saknes” atvēršanai veltīta izstāde; piemiņas vakars un literatūras izstāde veltīta tēlniekam Kārlim Zālem – 115 “Es

domāju, ka uzvarēšu”; izstāde “Rīgas Latviešu biedrības Derīgu grāmatu nodaļas izdevumi” u.c.

Ziemeļvalstu literatūras bibliotēka sadarbojas ar Ziemeļvalstu vēstniecībām, Ziemeļu MP Informācijas biroju. Šīs iestādes piegādā nozīmīgus uzziņu materiālus.

Filiālbibliotēka “Laima” sadarbojas ar Rīgas Viegglās rūpniecības tehnikumu. Kopīgi tiek vākti materiāli mapei “Viegglā rūpniecība Latvijā”, pēc pieprasījuma tiek sastādīti tematiskie literatūras saraksti, bibliotēkas darbinieki gatavo literatūras apskatus par šīs skolas audzēkņus un pedagogus interesējošām tēmām.

Berģu filiālbibliotēkai cieši kontakti izveidojušies ar Brīvdabas muzeju. Sadarbības ietvaros notiek nozīmīgu novadpētniecības materiālu apmaiņa starp abiem sadarbības partneriem.

RCB filiālbibliotēkās sistemātiski tiek pētīti lasītāju pieprasījumi un uz šo pētījumu pamata analizēti katras bibliotēkas informācijas resursi.

Čiekurkalna filiālbibliotēka

Rīgas Centrālā bibliotēka

Starpbibliotēku abonements

RCB Starpbibliotēku abonementa (SBA) galvenā funkcija ir nogādāt līdz katram lasītājam viņa pieprasīto grāmatu vai cita veida informāciju: kopijas, fotomateriālus, informāciju par grāmatas atrašanās vietu gadījumos, kad SBA kārtā neizsniedz bibliotēkas vienīgo eksemplāru utt.

Neviena bibliotēka nevar iekļaut savā krājumā visus informācijas avotus. Ja kādas RCB filiālbibliotēkas lasītājs ir izmantojis visu iespējamo informāciju sev tuvākajā bibliotēkā, bet nav atradis vajadzīgos materiālus, sāk darboties SBA vai SSBA. RCB SBA rīcībā ir Latvijas un ārzemju bibliotēku tīkls ar visaptveroša satura, dokumentu tipu un veidu krājumu, kas dod iespēju ikvienam saņemt informāciju no jebkuras bibliotēkas, pašam to, iespējams, nemaz neapmeklējot.

2003.gadā SBA pakalpojumus izmantoja 40 no 46 Rīgas pilsētas bibliotēkām, turklāt 5 no tām (filiālbibliotēka “Bergī”, “Burtnieks” un “Zvirbulis”, Svešvalodu un Zaslauka filiālbibliotēka) to darīt uzsāka tieši šajā gadā. **Izpildīti 1 830 pieprasījumi no 1 934.** Visaktīvāk SBA pakalpojumus izmantojusi Centrālā bibliotēka (428 pieprasījumi), Ķengaraga filiālbibliotēka (197 pieprasījumi), filiālbibliotēka “Rēzna” (175 pieprasījumi), Jaunciema filiālbibliotēka (144 pieprasījumi), filiālbibliotēka “Vidzeme” (102 pieprasījumi).

Pieprasījumu sadalījums pa valodām:

- latviešu valodā – 1 390,
- krievu valodā – 378,
- angļu valodā – 122,
- vācu valodā – 26,
- franču valodā – 7,
- citās svešvalodās – 11.

RCB filiālbibliotēkās sadarbībā ar SBA tika organizētas 12 lielas izstādes, sastādīti 9 literatūras saraksti, izgatavotas ap 1 000 kopiju, veiktas 37 sarežģītas bibliogrāfiskās uzziņas un 12 individuālās konsultācijas par SBA darbu.

No ārvalstu bibliotēkām SSBA kārtā saņemtas 17 grāmatas (visaktīvāk SSBA izmantoja Mūzikas filiālbibliotēka “Tilts”):

- no Zviedrijas - 7,
- no Norvēģijas – 5,

- no Lielbritānijas – 4,
- no Ungārijas – 1.

2003.gadā SBA pakalpojumi tika sniegti arī citām iestādēm vai organizācijām: Rīgas Latviešu biedrībai, Lietišķās mākslas koledžai, Stradiņa Medicīnas universitātei, Rīgas 69. vidusskolai, Latvijas Nacionālo karavīru biedrībai, SIA “Latvijas kokapstrāde”, Bērnu veselības centram, RAF AVIA. Izpildīti visi 412 pieprasījumi.

Novadpētniecības darbs

2003. gads RCB un filiālbibliotēku novadpētniekiem ir bijis spraigs, radošs un notikumiem bagāts. Galveno novadpētniecības darba virzienu šajā gadā - **Bibliotēku vēstures izpēti** - noteica tas, ka strauji tuvojas RCB simtgades svinības. 1906. gada 10. (23.) oktobrī, izmantojot Rīgas rātskunga, Rīgas valdes locekļa Džona Milna ziedotos 5000 rbļ., Rīgā, Akas ielā 6 durvis vēra visai sabiedrībai brīvi pieejama publiskā bibliotēka. 2003. gadā RCB ir uzsākts nopietns darbs, lai pienācīgi sagatavotos simtgades jubilejai.

RCB administrācija un Bibliotēku dienests izsludināja un izstrādāja **konkursa “Bibliotēkas vēsture” nolikumu sistēmas bibliotēkām**. Konkursa mērķis - izpētīt un uzrakstīt savas bibliotēkas vēsturi. Konkursa darbus plānots iekļaut vienā kopīgā grāmatā “Rīgas Centrālā bibliotēka un filiālbibliotēku vēsture”. Konkurss norit no 2003. gada maija līdz 2004. gada martam.

Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Inta Sallinene **piedalījās Latvijas bibliotēku 9. novadpētniecības konferencē** (par šo konferenci sagatavots raksts “Latvijas bibliotēku 9. novadpētniecības konference “ RCB Gadagrāmatai) un **Latvijas Bibliotēku biedrības (LBB) 6. vasaras seminārā “Bibliotēka mainīgā kultūrvidē”** (par šo semināru sagatavots raksts “ Ne tikai ar maisiem vien ” RCB Gadagrāmatai) .

Aktivizējusies filiālbibliotēku darbs vēstures dokumentu apzināšana ārpus RCB sistēmas krājumiem. **Pastiprināta sadarbība ir pievērsta bibliotēku sadarbībai ar arhīviem un muzejiem**. Bibliotekāri materiālus par bibliotēku vēstures izpēti meklēja Latvijas Valsts un Latvijas Valsts vēstures arhīvā. Nepieciešamie dokumenti nokopēti un ievietoti bibliotēku novadpētniecības krājumos. Turpinās Latvijas zinātnisko bibliotēku krājumu apzināšana un izpēte, lai ar iegūto dokumentu kopijām papildinātu bibliotēku novadpētniecības krājumus. Bergu filiālbibliotēkai ir nozīmīga sadarbība ar Brīvdabas muzeju: ar muzeja Informācijas centru bibliotēka apmainās materiāliem par Baložu senvēsturi un citiem novadpētniecības dokumentiem. Pēc RCB pasūtījuma Latvijas Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs no saviem fondiem ir sagatavojis filmu par Latvijas bibliotēkām. Vidzemes filiālbibliotēkā notiek ēkas Brīvības ielā 206 (kurā atrodas bibliotēka) vēstures materiālu izpēte un digitalizācija.

Līdztekus bibliotēku vēstures izpētei arhīvu, muzeju dokumentos un bibliotēku krājumos, **aktivizējusies bibliotēku mutvārdu vēstures izpēte**. Tas ir moderns un nozīmīgs bibliotēku novadpētniecības darba virziens visā pasaulē. Iegūtās vēstures liecības, bibliotēkas ikdienas nozīmīgākie brīži tiek fiksēti audio un video ierakstos. Tiek intervēti bibliotēkas ilggadējie darbinieki un lasītāji. Dažām Rīgas bibliotēkām jau ir nopietnas iestrādes šajā jomā, taču lielākā daļa bibliotēku ir šī ceļa sākumā. Veiksmīga sadarbība vairākām bibliotēkām, piemēram, Bolderājas bērnu bibliotēkā - Indulim Jūgam, Nordeķu filiālbibliotēkā - Intai Eglītei veidojas ar bibliotēkas lasītājiem. Bišumuižas filiālbibliotēkas kolektīvam un citām filiālbibliotēkām ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar Latvijas TV raidījuma "Ielas garumā" darba grupu. Arī pateicoties bibliotēku novadpētniecības darbam mēs varam iepazīt Rīgas ielas un bibliotēku vietu tajās. Šī raidījuma ierakstu kasetes papildina bibliotēku novadpētniecības krājumus.

Jauna darba metode bibliotēku novadpētniecības darbā mūsu bibliotēku sistēmā ir **intervijas ar bibliotēku darbiniekiem**. RCB Bibliotēku dienesta galvenās bibliotekāres Intas Sallinenes intervijas publicētas RCB biļetenā "Jaunās Vēstis". Pārskata periodā ir notikušas 10 intervijas kopumā apmēram 36 lappušu garumā. Intervijām izvēlēti izcili RCB bibliotēku darba speciālisti: dažādu prēmiju laureāti, vadošie speciālisti, cilvēki, kuriem šis gads ir bijis īpaši nozīmīgs, kā arī bibliotekāri ar bagātu dzīves un darba pieredzi. Viens no sarunu mērķiem - ielūkoties bibliotēku vēsturē caur individuālās pieredzes un emociju prizmu, iepazīt kolēģus līdzās. Intervijas paredzēts apkopot arī RCB Gadagrāmatas sadaļā "Sarunas gada garumā". Tuvojoties RCB simtgades svinībām, plānots aktivizēt šo sarunu vēsturisko – bibliotekāru atmiņu – aspektu. Nozīmīga pieredze bibliotēkas mutvārdu vēstures izpētē ir, piemēram, Grīziņkalna filiālbibliotēkā – organizēts pasākums "Vecā rīdzinieka atmiņas", Juglas filiālbibliotēkā pasākumā skolēniem "Juglas vēstures lappuses," kurā rakstnieks Valdis Rūja stāstīja par bibliotēkas vēsturi un šodien, Daugavas filiālbibliotēkā audiokasetē tika ierakstīts literātes un tulkotājas Eleonoras Tjarves dzīvesstāsts "Kad spēks un griba stiprāka par smeldzi", Čiekurkalna filiālbibliotēka atmiņu vākšanā un interviju veidošanā sadarbojas ar pensionāru klubu, intervēta bibliotēkas ilggadējā lasītāja B. Sārmane.

2003. gads būs pirmais gads RCB vēsturē, kad darba dzīves notikumi tiks atspoguļoti "RCB gada grāmata 2003". Grāmatas tapšanā ir ieguldīts milzīgs RCB administrācijas, Bibliotēku dienesta un daudzu RCB darbinieku darbs. Ļoti rezultatīva

bija sadarbība ar gadagrāmatas redaktori Agru Turlaju. Pateicoties viņas ieguldītajam darbam, šī grāmata ieguva ne tikai stila, bet arī satura ziņā.

Atsaucība aicinājumam iesūtīt rakstus bija ļoti liela, un grāmatas apjoms vairākas reizes pārsniedza plānoto 180 lappušu apmēru. Tāpēc ne visi iesūtītie darbi būs publicēti. Daudzi raksti veltīti novadpētniecības tematikai, kas arī pierāda šī darba nozīmīgumu mūsu bibliotēku sistēmā. Darbs pie gadagrāmatas veidošanas turpinās - strādā starptautiska redkolēģija. Gadagrāmatas prezentācija paredzēta Bibliotēku nedēļā, 2004.gada 23.aprīlī. Turpmāk katram gadam ir ieplānota sava RCB gadagrāmata. Arī tajā tiks sakārtota un atspoguļota bibliotēku šodiena, kas jau rīt būs bibliotēkas vēsture.

Par oriģinālu un sekmīgu uzskatāma **RCB akcija "Iepazīsti Rīgas CB un 45 filiālbibliotēkas!"**. Var pievienoties Juglas filiālbibliotēkas gada pārskatā rakstītajam: "Savdabīga, nebijusi parādība bija akcija "Iepazīsti Rīgas CB un 45 filiālbibliotēkas!". Akciju vērtējam kā uzdrošināšanos pievērst skatus bibliotēkām. Akcijas ideja jā saglabā, to pilnveidojot, un tā jāorganizē katru gadu. Mūsu bibliotēkas izskatās arvien labāk un kļūst bagātākas. Vērtēšanas kritēriji varētu būt vairāki: mobilitāte un bibliotēku iepazīšanas kvalitāte. Par mikrorajonu bibliotēku iepazīšanu varētu padomāt īpaši. **Akciju varētu saistīt ar novadpētniecības darbu.**" Darba pārskatā izteiktā ideja ir ļoti vērtīga, kuru vajadzētu jau tuvākajā laikā realizēt!

Novadpētniecības krājumam pieaugot, dažas bibliotēkas ir veltījušas pastiprinātu uzmanību **novadpētniecības mapēm**. Bibliotekāri ir vienisprātis, ka nav nozīmes mapju daudzumam un biezumam, bet gan ietverto materiālu saturam un pārskatāmajam to izkārtojumam un noformējumam. Loti nozīmīgas ir mapes par bibliotēku un tās vēsturi. Piemēram, mape "Mežaparka bibliotēka" – tajā ir informācija par bibliotēku, apsveikumi un lasītāju veltījumi bibliotēkai. "Lai arī mapes pielietojums nav liels – 2003. gadā izsniegta trīs reizes –, uzskatām, ka tā jāturpina gan kā novadpētniecības materiāls, gan bibliotēkas vēsture", rakstīts Mežaparka filiālbibliotēkas gada pārskatā. Arī Zemitānu filiālbibliotēka ir papildinājusi mapi "Zemitānu bibliotēka". Tajā ir materiāli par darbu, darbinieku atpūtu, pieredzes braucieniem, svētku svinēšanu, fotoreportāžas. Burtnieku filiālbibliotēka sastādīja katrai mapei detalizētus virsrakstus, satura rādītāju, izdalīja atsevišķu mapi "Mūsu mikrorajons". Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka atzīmē, ka kādreiz tik iecienīto tematisko mapīšu skaitu vairs nepalielina, bet papildina jau esošās ar jauniem materiāliem, - arī lasītāju dāvinājumiem bibliotēkai: atmiņu stāstījumiem, fotouzņēmumiem. Starp tiem ļoti

nozīmīgs ir Ziemeļblāzmas dibinātāja mazmazdēla Pāvela Dombrovska devums. Oriģināls ieguvums bibliotēkas vēsturei bija Svešvalodas filiālbibliotēkas izveidotā grāmatu koka fotogrāfija. Šis koks tika veidots no aptuveni 700 norakstītām grāmatām.

Nozīmīgu vietu novadpētniecības materiālu popularizēšanā ieņem **novadpētniecības literatūras izstādes un to cikli**. Tā ir viena no populārākajām RCB novadpētnieku darba metodēm. Bibliotekāri cenšas ikvienu izstādi papildināt ar novadpētniecības materiāliem. Novadpētniecības izstādes ir ļoti iecienītas bibliotēku lietotāju vidū. Piemēram: izstāde "Ieskats bibliotēkas un Stabu ielas vēsturē" (filiālbibliotēka "Avots"), izstāžu cikls "Grīziņkalna meitenes": Veltai Līnei - 80, Verai Singajevskai - 80, Lilitai Bērziņai - 100 un izstāde "Grīziņkalna skices"- fotogrāfijas no lasītāju ģimenes albumiem (Grīziņkalna filiālbibliotēkā), izstāde "Kas notiek mūsmājās" (filiālbibliotēka "Strazds"), "Bibliotēka dokumentos, fotoliecībās un atmiņās (Jaunciema filiālbibliotēka) un daudzas citas. Populāras ir literatūras izstādes, kuru veidošanā piedalās bibliotēkas lietotāji un pazīstami novadnieki. "Vietējo mākslinieku amatieru izstādes vienmēr piesaista iedzīvotāju uzmanību, ceļ viņu pašapziņu. Talantīgākie iedzīvotāji labprāt piedāvā savus darbus apskatei", gada pārskatā raksta Bolderājas filiālbibliotēka. Daudzas bibliotēkas ir kļuvušas par novada mākslinieku darbu izstāžu vietu. Piemēram, Zaslauka filiālbibliotēkā ir pastāvīga novada mākslinieces gleznu izstāde. Bišumuižas filiālbibliotēkā visu gadu ir apskatāma izstāde "Gadsimta soļi Bišumuižā", kuru papildina Bišumuižā dzīvojošā fotomākslinieka Ulda Veisbuka fotogrāfijas par Bišumuižas apkārtni. Mārtiņa filiālbibliotēkā akcija "Es zīmēju savu draugu", kuras rezultātā tapa izstāde, kas bija apskatāma bibliotēkas "Lasītāju draugu galerijā".

Novadpētniecības pasākumi - populāri un labi apmeklēti. Tā Vidzemes filiālbibliotēka katru ceturksni organizē ekskursijas bērniem uz bibliotēku "Sveika, bibliotēka", kurā iepazīstina arī ar bibliotēkas vēsturi. Pārdaugavas filiālbibliotēka organizēja bērnu zīmējumu konkursu "Mana bibliotēka".

Pateicoties bagātajam bibliotēku novadpētniecības krājumam, interesantas izvērtās **bibliotēku jubilejas** - katrai no tām sava nokrāsa. Piemēram, ar lielu aizrautību un humoru Pļavnieku filiālbibliotēka atzīmēja savu 13 gadu jubileju. Nozīmīgu gadskārtu atzīmēja Grīziņkalna bibliotēka - 80, Mārtiņa bibliotēka - 50 gadu jubileju, bet ikgadējās dzimšanas dienas, tāpat kā cilvēki, arī bibliotēkas var svinēt katru gadu, un

dažas bibliotēkas jau ievieš šādu tradīciju. Tie ir svētki gan bibliotekāriem, gan bibliotēku lietotājiem.

RCB Bibliotēku dienesta galvenajai bibliotekārei bija iespējams apmeklēt vairāku bibliotēku novadpētniecības pasākumus RCB, filiālbibliotēkā “Zemgale”, „Vidzeme” un “Tilts”, Bišumuižas, Pļavnieku un Mārtiņa filiālbibliotēkā. Tie visi bija ļoti labi sagatavoti, apmeklēti, noritēja jaukā un sirsnīgā atmosfērā. Šķiet, ka panākumu atslēga - precīzs adresāts, atbilstība apmeklētāju interesēm, profesionāls bibliotekāra darbs, kam pamatā ir bagātīgs novadpētniecības krājums.

Tāpat kā Rīga nekad nebūs gatava, arī novadpētniecības darbs RCB un tās filiālbibliotēkās nekad nebeigsies. Novadpētniecības darba slodze ikvienā sistēmas bibliotēkā šinī gadā ir bijusi ļoti liela: darbs pie savas bibliotēkas vēstures izpētes un jo īpaši, apkopošanas, prasīja pilnu spēku atdevi - kā nekā esam izgājuši uz bibliotēku simtgades “finiša taisnes”.

Bibliotēku novadpētniecības darba kvalitāte katrā bibliotēkā ir atšķirīga un tam ir gan savi subjektīvi, gan objektīvi iemesli.

Novadpētniecības darbu RCB un filiālbibliotēkās 2003. gadā vidēji var vērtēt ar atzīmi 7 (labi).

Par novadpētniecības kartotēkām un datu bāzēm skat. sadaļā “Uzziņu un informācijas darbs”.

Filiālbibliotēkas “Vidzeme” vēstures izstāde

Automatizācija

RCB automatizācijas plāna projekts tika izstrādāts 1996. gada pirmajā pusē. Automatizācijas projekts paredz RCB filiālbibliotēku aprīkošanu ar attiecīgu tehniku un automatizēto sistēmu. Tā kopējā politika tiek orientēta uz bibliotēkas pakalpojumu tirgu, nodrošinot vairākus faktorus:

- ārējos – bibliotēkas apmeklētājiem un klientiem;
- iekšējos – bibliotēkas darbiniekiem un tehniskajam personālam.

Galvenie automatizācijas mērķi:

- apmierināt bibliotēkas lietotāju vajadzības un sniegt viņiem visāda veida pakalpojumus, nodrošinot bibliotēkas servisa ērtību, pieejamību un demokrātiju;
- paaugstināt darbinieku darba kvalitāti, kā arī atvieglot darbu;
- nodrošināt darbinieku un apmeklētāju informācijas aizsardzību un uzlabot darbības vidi automātiski tehniskajā jomā.

Galvenie automatizācijas uzdevumi:

- lietotāju apkalpošanas kvalitātes uzlabošana,
- elektroniskā kopkataloga izveide un uzturēšana,
- vienotas informācijas sistēmas izveide informācijas kvalitātes uzlabošanai,
- rutīnas darba apjomu samazināšana,
- automatizēta izsniegšana,
- iespēja turpmākai informācijas atlasei un apmaiņai globālajā tīmeklī,
- efektīva bibliotēkas fondu pārvaldība,
- strauja bibliotēkas sistēmas infrastruktūras attīstība,
- lietotājiem komfortabla un demokrātiska pieeja dažādiem informācijas resursiem.

Projekts paredz veikt visu bibliotekāro procesu automatizāciju 6 posmos 7 gadu laikā, racionāli izmantojot līdzekļus.

Ņemot vērā paredzēto attīstības hronoloģiju, balstoties uz bibliotēku telpu platību, kā arī to nodaļu specifiku, automatizācijas projekts paredz noteiktu darba staciju skaitu, pieslēguma vietu skaitu nākotnē un starpbibliotēku komunikācijas iekārtas. Plānotais datoru skaits ir aprēķināts tā, lai nodrošinātu lietotājam informācijas, izglītības, kultūras u.c. pakalpojumus. Katrā bibliotēkā ir jābūt pieejai integrētai informācijas sistēmai ALISE (elektroniskais katalogs, analītikas lietotājiem), datoram

darbiniekiem, datoram ar pieslēgumu internetam, datoram lietotājiem ar standartprogrammām (Word, Excel, u.c.).

2003.gadā plānotie pasākumi

Tika plānots nodrošināt ar atbilstošu tehniku šādas bibliotēkas:

Bibliotēka	Adrese	Datoru skaits	Printeri	Krāsu printeri	Skeneri
Rīgas Centrālā bibliotēka	Brīvības 49/53	10	3	2	2
Šampētera filiālbibliotēka	Lielirbes 6	4	2	1	1
Ķengaraga filiālbibliotēka	Maskavas 271a	4	1	1	1
Annas filiālbibliotēka	Maskavas 116	4	1	1	1

Veiktie pasākumi

Rīgas Domes Informācijas tehnoloģiju centrs nodeva ekspluatācijā RCB projektoru 3M MP8747, 2 datorus un 1 printeri (HP LaserJet 1000) filiālbibliotēkas “Vidzeme” projekta “Rīga – arhitektūras pieminekļa vēstures skatījumā” realizēšanai.

2003.gadā RCB uzņēma uzskaitē 16 datorus (EVO D310 micro DT, summa – Ls 13 559,52), 16 monitorus (HP L1520 15” LCD Color, summa – Ls 4679,52), 17 printerus (HP Laser Jet 1000, summa – Ls 2246,55) par kopējo summu **Ls 20458,59**. Tā ir datortehnika, kuru 2002.gadā Rīgas Domes Informācijas tehnoloģiju centrs bija nodevis RCB lietošanā.

Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs nodeva ekspluatācijā RCB 7 datorus un printeri projekta “Informācijas pieejamība visiem” realizēšanai. Datori tika iedalīti trim struktūrvienībām: RCB Pieaugušo literatūras nodaļai, Komplektēšanas un apstrādes nodaļai, filiālbibliotēkai “Pūce”.

Par **RCB budžeta līdzekļiem** iegādāti 2 serveri, 2 rezerves kopiju serveri, 2 datori.

Elektroniskā lasītāju kataloga veidošanai paņemti **nomā** 4 datori. Datori tika iedalīti trim filiālbibliotēkām: Torņakalna filiālbibliotēkai, Imantas un Svešvalodu filiālbibliotēkai.

2003. gadā saņemtās datortehnikas sadalījums

Bibliotēka	Datoru skaits/ sadalījums	Datori
RCB administrācija	2 administrācijai	2
RCB Automatizācijas nodaļa	1 serveris + 1 rezerves kopiju serveris (RD,10.st.) 1 serveris + 1 rezerves kopiju serveris (Graudu 59)	4
RCB Pieaugušo literatūras nodaļa	1 darbiniekiem 2 bibliotēku apmeklētājiem	3
RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļa	3 darbiniekiem	3 + printeris
RCB filiālbibliotēka "Pūce"	1 bibliotēku apmeklētājiem	1
RCB filiālbibliotēka "Vidzeme"	1 darbiniekiem 1 bibliotēku apmeklētājiem	2 + printeris
RCB Torņakalna filiālbibliotēka	1 darbiniekiem	1
RCB Imantas filiālbibliotēka	1 darbiniekiem	1
RCB Svešvalodu filiālbibliotēka	1 darbiniekiem 1 bibliotēku apmeklētājiem	2

Interneta pieslēgumi

2003.gadā divās filiālbibliotēkās (Vecrīgas filiālbibliotēka, Mūzikas filiālbibliotēka "Tilts") iezvanpieeja, kuras iezvanrežīms nevar nodrošināt efektīvu sistēmas darbību, tika nomainīta uz Rīgas Domes pastāvīgo pieslēgumu, un filiālbibliotēkas tika pievienotas izkliedētam lokālajam tīklam.

Trīs filiālbibliotēkās (Torņakalna, Ziemeļblāzmas, Imantas filiālbibliotēka) DSL interneta pieslēgums tika nomainīts uz Rīgas Domes pieslēgumu un filiālbibliotēkas tika pievienotas izkliedētam lokālajam tīklam (sk. piel. "Esošais un nepieciešamais datoru skaits un interneta pieslēgums").

No 22 datorizētajām bibliotēkām 20 filiālbibliotēkās pašlaik ir pieejams pastāvīgs interneta pieslēgums, 1 filiālbibliotēkā ir iezvanpieeja, kuras iezvanrežīms nevar nodrošināt efektīvu, kvalitatīvu un mūsdienu prasībām atbilstošu sistēmas darbību (sk. piel. "Esošais un nepieciešamais datoru skaits un interneta pieslēgums").

RCB lokālais tīkls

Lai visas RCB filiālbibliotēkas varētu pilnvērtīgi strādāt, izmantojot pieejamās informācijas tehnoloģijas iespējas, t.sk., integrēto informācijas sistēmu ALISE, ir nepieciešams filiālbibliotēkas pieslēgt pastāvīgam interneta pieslēgumam, kas nodrošinātu šo filiālbibliotēku savienošanu lokālajā tīklā, kā arī centralizētu (balstoties uz vienu serveri) darbību ar elektronisko kopkatalogu.

Lokālais izklienētais tīkls nepieciešams tāpēc, lai visas RCB struktūrvienības varētu vienlaicīgi strādāt pie krājuma rekatalogizācijas un tuvākā laikā sāktu lasītājiem izsniegt literatūru automatizētā režīmā; veidot vienoto lasītāju reģistrāciju RCB filiālbibliotēkās. Īpaši svarīgi ir vienlaicīgi veidot Rīgas novadpētniecības datu bāzi un publicēt to interneta tīklā, lai tā būtu pieejama arī attālinātajiem lietotājiem.

2003.gadā RCB un 8 filiālbibliotēkas ir savienotas lokālajā tīklā (skat. piel. "Rīgas Centrālās bibliotēkas lokālais tīkls"):

- Rīgas Centrālajā bibliotēka (Brīvības 49/53), struktūrvienības (Graudu 59);
- filiālbibliotēka "Zemgale";
- Svešvalodu literatūras filiālbibliotēkā
- Imantas filiālbibliotēka;
- Mūzikas filiālbibliotēka "Tilts";
- Torņakalna filiālbibliotēka;
- Vecrīgas filiālbibliotēka;
- Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka;
- Ziemeļvalstu literatūras filiālbibliotēka.

Kopēja tīkla priekšrocības:

- jebkādas elektroniska veida informācijas apmaiņa reālā laikā,
- vienota informācijas telpa, resursu pieejamība visa segmentētā uzņēmuma robežās.

Datu bāzes

Rīgas CB elektroniskais kopkatalogs tiek veidots kopš 1997. gada un tajā ir vairāk nekā 64 880 ierakstu (dati uz 01.02 2004). Kopkatalogā vienkopus varam atrast visas ziņas par jebkuru bibliotēkās esošo dokumentu.

Rīgas Centrālajā bibliotēkā (Brīvības 49/53) turpinās **Rīgas CB elektroniskā lasītāju kataloga** veidošana (lasītāju reģistrācija).

Uzlabojumi, ko sniedz izmainītais (automatizētais) process:

- veidojot un uzturot vienotu lasītāju elektronisko katalogu, iespējams ieviest vienotu lasītāja karti RCB tīklā. Līdz ar to lasītājs reģistrējas vienreiz, bet izmanto visu filiālbibliotēku resursus. Nodrošinot pastāvīgo pieslēgumu bibliotēkas izklienētam lokālajam tīklam un internetam, ir iespēja redzēt lietotāju reģistrāciju, redzēt jau ievadītos lietotājus. Ja lietotājs jau ir reģistrēts, filiālbibliotēkas var pievienot tikai savu singlu;

- atvieglota par lasītājiem esošās informācijas uzturēšana, apstrāde un analīze; labāka lasītāju kontrole;
- pamats izdevumu izsniegšanas / saņemšanas un statistikas procesu automatizācijai. 2003.gadā tika uzsākta **Rīgas CB novadpētniecības datu bāzes** veidošana:
 - RCB Humanitāro zinātņu literatūras lasītavā;
 - RCB filiālbibliotēkā „Vidzeme”.
- 2003. gadā Rīgas Centrālā bibliotēka ir noslēgusi līgumus ar:
 - “Bibliotēku informācijas tīklu konsorciju” par sadarbību projekta “Elektroniskās publikācijas Latvijas bibliotēkām” realizācijā par **EBSCO datu bāzu** izmantošanu;
 - LURSOFT IT par **Lursoft “Laikrakstu bibliotēkas internetā”** izmantošanu;
 - SIA „Komercentrs DATI grupa” par informācijas saņemšanu no datu bāzes **„Normatīvo Aktu Informācijas Sistēma” (NAIS)**, izmantojot datu pārraides tīklu Internet.

IS “ALISE” jaunie moduļi

2003.gadā tika iegādāts:

- Z39.50 klienta modulis, kurš nodrošina citas bibliotēkas katalogā esoša ieraksta atlasī un vajadzīgo ierakstu lejupielādi sava kataloga MARC redaktorā;
- CD MultiKat - nodrošina bibliogrāfiskās datu bāzes publicēšanu CD formātā.

Rekatalogizācija

Rekatalogizācija notiek RCB struktūrvienībās: Rīgas Centrālās bibliotēkas Lasītavā - rekatalogizēti 2 910 eksemplāri (rekatalogizācija pabeigta), Rīgas Centrālās bibliotēkas abonementā rekatalogizēti 2 910 eksemplāri, Rīgas Centrālās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļā rekatalogizēti 1 100 eksemplāri, filiālbibliotēkā “Pūce” rekatalogizēti 3 086 eksemplāri, Ziemeļvalstu literatūras filiālbibliotēkā – 4 437 eksemplāri, Svešvalodu literatūras filiālbibliotēkā rekatalogizēti 5 500 eksemplāri, Mūzikas filiālbibliotēkā un salonā “Tilts” – 3 690 eksemplāri (grāmatas, notis, CD).

Šobrīd ir realizēts RCB automatizācijas projekta 3.posms un iesākts 4.posms (skat. piel. ”Rīgas CB automatizācijas attīstība (1997 – 2003)”). Ar datortehniku ir nodrošinātas CB un 21 filiālbibliotēka. Katras bibliotēkas datori ir saslēgti vietējā lokālajā tīklā (sk. piel. ”Esošais un nepieciešamais datoru skaits un interneta pieslēgums”).

RCB sistēmā galvenā bibliotēku informācijas sistēma ir integrētā informācijas sistēma "ALISE". Rīgas CB pašlaik pieejami šādi **moduļi**:

- komplektēšanas modulis
 - process: fonda komplektēšana, izdevumu pasūtīšana
 - izdevumu saņemšana un reģistrācija
 - fundu uzskaitē un analīze
 - fundu statistika
- katalogizācijas modulis
 - process: izdevumu katalogizēšana MARC formātā
- analītikas modulis
 - process: analītisko bibliogrāfiska ieraksta veidošana MARC formātā
- OPAC
 - process: bibliogrāfisko uzziņu un informācijas sniegšana klientiem, izmantojot lokālo katalogu
- WebPAC modulis
 - process: bibliogrāfisko uzziņu un informācijas sniegšana klientiem (kataloga attēlošana Internetā)
- Abonementa modulis
 - process: lietotāju kataloga veidošana un uzturēšana (lietotāju reģistrācija), lietotāju statistika
- Priekšmetklasifikācijas modulis
 - process: priekšmetu un kontrolējamo atslēgvārdu piešķiršana
- CD MultiKat
 - process: bibliogrāfiskās datu bāzes publicēšana CD formātā
- Papildu datu bāze
 - process: novadpētniecības datu bāzes veidošana un uzturēšana
- Z39.50 klienta modulis
 - process: citas bibliotēkas katalogā ierakstu atlase lejupielādē vajadzīgo ierakstu sava kataloga MARC redaktorā.

Analizējot esošo situāciju, ir acīmredzams, ka pašreiz RCB un filiālbibliotēku pārvaldības process ir nepietiekoši datorizēts. Lai uzturētu vienotu informācijas bāzi par norisēm bibliotēkās un kultūras nozarē kopumā, ir nepieciešams izmantot mūsdienīgas IT tehnoloģijas. Informatizācija ļaus ne vien uzlabot pārvaldības procesa kvalitāti un operativitāti, bet arī padarīs to atklātāku un pieejamāku sabiedrībai. Tas sekmēs arī RCB sniegto pakalpojumu nozīmi, jo informācija būs pieejama no jebkuras vietas pasaulē.

Konsultatīvais darbs

Konsultatīvo darbu RCB galvenokārt veic Bibliotēku dienesta speciālisti.

Konsultatīvo darbu **fondu komplektēšanas un organizācijas** jautājumos veic Bibliotēku dienesta speciālisti. Konsultācijas tiek veiktas gan pēc filiālbibliotēku vadītāju un Bibliotēku dienesta speciālistu iniciatīvas, gan arī RCB darbinieku tālākizglītības pasākumu plāna ietvaros. 2003.gadā filiālbibliotēkas tika apmeklētas 48 reizes, sniegtas konsultācijas un praktiska palīdzība:

- bibliotēkas fondu analīze un izvērtēšana, veicot literatūras atlasīšanu un norakstīšanu (Ziemeļvalstu literatūras filiālbibliotēka, filiālbibliotēkas “Avots”, “Rēzna”, “Kurzeme”, “Strazds” un „Vecrīga”, Ķengaraga, Zemitānu, Mangaļu un Mežciema filiālbibliotēka);
- 4 filiālbibliotēkas (Ķengaraga, Zemitānu un Torņakalna filiālbibliotēka, filiālbibliotēka “Rēzna”) veica fonda pārbaudi, 8 filiālbibliotēkas plāno šo darbietilpīgo procesu 2004.gadā. Arī tām sniegtas konsultācijas šī procesa sagatavošanā un veikšanā.

2003.gadā caurskatīti un apstiprināti RCB un filiālbibliotēku grāmatu un citu iespieddarbu norakstīšanas akti par 161 532 vienībām. Sniegtas konsultācijas gan par norakstīšanas aktu noformēšanu, gan atbilstību bibliotēkārā darba metodikai un normatīviem.

Darbā ar katalogiem atskaites gadā lielākā uzmanība pievērsta to saturiskai atbilstībai bibliotēku fondiem, kā arī operativitātei jaunieguvumu atspoguļošanā un izslēgto dokumentu kartīšu izņemšanā gan no alfabētiskā, gan sistemātiskā kataloga.

Analizēti un diskutēti jautājumi par datorizēto bibliotēku iespējām atteikties no kartīšu katalogiem. Diemžēl piekļuve elektroniskajam katalogam tehnisku iemeslu dēļ vēl ir ar pārtraukumiem, tādēļ šis jautājums paliek aktuāls arī 2004.gadā.

Bibliotēkām tika sniegta operatīva informācija un konsultācijas, pasūtot periodiskos izdevumus 2004.gadam. Tāpat arī visa gada garumā tika anulēti zudušie izdevumi un pasūtīti šajā gadā jauniznākušie periodiskie izdevumi.

Bibliogrāfisko uzziņu un informāciju darbā 2003.gadā apmeklētas 25 filiālbibliotēkas, kā arī sniegtas konsultācijas gan uz vietas filiālbibliotēkās, gan pa tālruni. RCB Bibliotēku dienesta galvenā bibliogrāfe Zinta Geršmane veido preses klipu mapi „RCB un filiālbibliotēkas publikācijās 2003.gadā”.

Novadpētniecības darba jautājumos apmeklētas 24 filiālbibliotēkas, bet visa gada garumā gan mutiski, gan pa telefonu tika konsultēti novadpētniecības darba veicēji RCB: metodika, Latvijas bibliotēku pieredze novadpētniecības darbā, bibliotēku vēstures veidošana u.c.

Tagad RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem ir iespēja iegūt konsultāciju arī datorizācijas un automatizācijas jautājumos, negriežoties pie Automatizācijas nodaļas darbiniekiem. Ir jau pierādīts, ka cilvēks ar tehnisko izglītību ne vienmēr var izskaidrot tehniskas lietas tā, lai tās būtu saprotamas jebkuram. Tāpēc RCB Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Gaļina Bocika konsultē darbiniekus, izskaidrojot tehniskās lietas vienkāršākā valodā. Gada laikā tika sniegtas konsultācijas par integrētās sistēmas ALISE izmantošanu, darbu ar datu bāzēm, informācijas meklēšanu internetā.

RCB Bibliotēku dienests komplektē profesionālās literatūras krājumu (uz 2004.gada 1.janvāri – 2217 eksemplāri), apkopo un sistematizē dažādus informatīvos bukletus un citus materiālus par bibliotēkām Latvijā un pasaulē, kā arī npublicētus semināru un konferenču materiālus, referātus. Profesionālās literatūras krājums un apkopotie materiāli ir pieejami visiem RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem, kā arī tiek piedāvāti citu bibliotēku darbiniekiem izmantošanai uz vietas Bibliotēku dienestā. Materiāli par Latvijas un citu valstu bibliotēkām, kā arī informatīvie bukleti par citiem ar bibliotekāro darbību saistītiem jautājumiem (informācijas sistēmas, datu bāzes, bibliotēku telpu iekārtojums un aprīkojums u.c.) atvesti no dažādiem pieredzes braucieniem vai konferencēm. Tie tiek kārtoti materiālu mapēs pa valstīm un pilsētām (ja materiālu par vienas pilsētas bibliotēkām ir daudz). 2003.gadā iegūti jauni materiāli par Helsinku, Prāgas, Norčēpingas, Islandes, Lietuvas un citām bibliotēkām; interesanti materiāli par pasaulē populārām datu bāzēm, elektroniskajiem uzziņu izdevumiem un informācijas sistēmām tika atvesti no Starptautiskās Bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) konferences Berlīnē. Filiālbibliotēku darbinieki informatīvos materiālus izmantoja gan studiju vajadzībām, gan izstādēm, gan kā piemērus savu publicitātes materiālu sagatavošanā.

Bibliotēku dienests savāc un apkopo RCB un filiālbibliotēku skaitliskos rādītājus un darba pārskatus. Šie materiāli tiek kārtoti mapēs par katru filiālbibliotēku. Pieredzes iegūšanai tos izmantoja RCB darbinieki, savu zinātnisko darbu izstrādē ar

tiem labprāt iepazīs studenti no Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļas un Latvijas Kultūras koledžas.

Visa gada garumā Bibliotēku dienesta speciālisti sniedza konsultācijas par bibliotēkārā darba uzskaiti, kā arī konsultēja statistikas veidlapas "1-bibliotēka. Pārskats par bibliotēkas darbību 2002.gadā" aizpildīšanā.

Darbinieku tālākizglītība, kvalifikācijas kursi

2003.gadā tāpat kā iepriekšējos gados RCB tālākizglītības un kvalifikācijas paaugstināšanas pamatā bija mācību plāns, kas tiek sastādīts periodam no septembra līdz maijam. Lekcijas, semināri un diskusijas notika Bibliotēku dienesta auditorijā, 4.mūzikas skolas zālē un datorklasē Graudu ielā 59.

Lekcijas un praktiskas nodarbības notika gan mērķgrupām, gan interesentiem no RCB par attiecīgo tēmu.

2003.gadā viena no mērķgrupām bija RCB un tās filiālbibliotēku darbinieki ar augstāko nebibliotekāro izglītību. 8 nodarbību laikā šie darbinieki apguva bibliotekārā darba pamatjautājumus un saņēma apliecību. 2003.gadā šajā grupā bija 34 darbinieki.

Pēc šādas programmas apmācības tika rīkotas arī Rīgas rajona publisko bibliotēku darbiniekiem; grupā bija 30 dalībnieku. Bibliotekārā darba pamatus RCB apguva arī Rīgas rajona skolu bibliotekāri (30 dalībnieku).

2003/2004. mācību gada plānā tika iekļauts nodarbību cikls RCB jaunajiem darbiniekiem ar darba stāžu 1-2 gadi RCB (grupā 27). Šai grupai programmā tika akcentētas aktuālas tēmas:

- RCB struktūra,
- komplektēšanas politika un prakse, RCB Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbs,
- RCB elektroniskais katalogs,
- informācijas meklēšana internetā, datu bāzēs,
- personālvadība RCB un bibliotekārā darba ētika,
- dokumentācija un plānošana,
- publicitāte, RCB sadarbības partneri.

Pieaicinot vieslektoros, tika organizētas šādas lekcijas:

- Latviešu oriģinālliteratūra gadsimtu mijā (lektors R. Ceplis, Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs),
- Grāmatu izdošanas politika Latvijā,
- Bērnu literatūra Latvijā (lektore S. Treņjakova, Latvijas Nacionālā bibliotēka),
- Rīgas bibliotēku vieta e-pilsētas projektā (lektors A. Andersons, RD Informāciju tehnoloģijas centrs) u.c.

2003.gada 29.septembrī lekciju-semināru “Mediju plānošana” divām RCB darbinieku grupām (25 dalībnieki katrā grupā) vadīja Gāvles (Zviedrija) pilsētas bibliotēkas direktors Jans Bomans. Seminārā uzzinājām par bibliotēku krājumu komplektēšanu un organizāciju Zviedrijas publiskajās bibliotēkās. Tā kā pirms semināra tika apkopoti līdzīgi dati arī par RCB, varēja salīdzināt krājumu stāvokli RCB un Zviedrijas publiskajās bibliotēkās.

2003.gada 26. un 27.novembrī sadarbības līguma ietvaros notika seminārs, ko nolasīja Flāmu publisko bibliotēku centra konsultante Karla Martena un Midelkerkeres bibliotēkas vadītājs Edvīns van Troostenbergs. Semināra tēmas:

- Bibliotēku nedēļas organizēšana: Flandrijas pieredze,
- ZIZO sistēma (grāmatu marķēšana) Flandrijas bibliotēkās.

Seminārā piedalījās 54 RCB darbinieki.

Novadpētniecība

Lai palīdzētu bibliotēku darbiniekiem kvalitatīvi un atbilstoši mūsdienu prasībām izpētīt un aprakstīt savas bibliotēkas vēsturi, **pastiprināta uzmanība tika veltīta bibliotekāru tālākizglītībai novadpētniecības jomā**. Bibliotēku novadpētniecības darbs pēdējos gados ļoti strauji mainās un, lai izsekotu šīm novitātēm, ir nepieciešamas jaunas zināšanas. Bibliotēku dienests organizēja lekciju ciklu par bibliotēku vēstures izpētes metodiku, līdzšinējiem pētījumiem par Rīgas bibliotēkām. Tajā ietilpa šādas lekcijas un nodarbības:

- Bibliotēku mutvārdu vēsture (lektore Ruta Šenberga, Latvijas Universitāte),
- Bibliotēku vēstures izpētes metodika un avoti (lektore Jana Dreimane, LNB, Latvijas Universitāte).

Šīs lekcijas klausītāji vērtē kā ļoti noderīgas un interesantas. Piemēram, Grīvas bibliotēka gada pārskatā raksta: “Ļoti pozitīvi vērtējam tikšanos ar Rutu Šenbergu nodarbībā par mutvārdu vēstures izpēti.”. Filiālbibliotēka „Rēzna” kā vienu no visnozīmīgākajām un interesantākajām nodarbībām, ko organizējis Bibliotēku dienests, min “Bibliotēku mutvārdu vēsturi”. Pārdaugavas filiālbibliotēka gada pārskatā atzīmē, ka sevišķi interesantas nodarbības bija par bibliotēkas vēstures pētniecību.

RCB Bibliotēku dienests veica tālākizglītības darbu savas sistēmas bibliotēku un citu Latvijas bibliotēku novadpētniekiem.

RCB Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Inta Sallinene gada laikā sagatavojusi un nolasījusi šādas lekcijas un darba pārskatus:

- Novadpētniecības darba aktualitātes Latvijā un ārzemēs,
- Pārskats par Latvijas publisko bibliotēku novadpētniecības darbu 2002. gadā,
- Novadpētniecības darbs publiskajās bibliotēkās. Bibliotēku vēstures izpēte (RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem),
- Latvijas un ārzemju bibliotēku novadpētniecības darba pieredzes apskats RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem, kuri ir atbildīgi par novadpētniecību un bibliotēku vēstures izpēti, Rīgas rajona bibliotēku darbiniekiem, Rīgas Ziemeļu rajona skolu bibliotēku darbiniekiem, Brocēnu novada bibliotēku darbiniekiem, Balvu pilsētas un Balvu novada bibliotēku darbiniekiem.

Mēs varam būt gandarīti, ka mūsu kolēģi citās Latvijas publiskajās bibliotēkās interesējas par mūsu novadpētniecības darba pieredzi un uzkrātajām teorētiskajām zināšanām novadpētniecības darba jomā.

Lai iepazītu labāko Latvijas publisko bibliotēku novadpētniecības darba pieredzi, RCB Bibliotēku dienests bibliotēku novadpētniekiem organizēja divus **vienas dienas pieredzes apmaiņas braucienus**. Katrā no tiem piedalījās 10 bibliotekāri. Tika apmeklētas Gulbenes pilsētas Galvenā bibliotēka un Jēkabpils Galvenā bibliotēka, Jēkabpils muzejs, Aknīstes bibliotēka un Aknīstes novadpētniecības muzejs, iegūstot vērtīgu pieredzi un idejas bibliotēku, muzeju un arhīvu sadarbības jomā, bibliotēku vēstures izpētē. Varēja iepazīties ar šo bibliotēku novadpētniecības krājumiem, novadpētniecības darba tradīcijām, jaunām un tradicionālām darba metodēm. Paldies kolēģiem Gulbenē, Jēkabpilī un Aknīstē par sirsnīgo uzņemšanu.

Abi pieredzes apmaiņas braucieni RCB tika vērtēti atzinīgi, turklāt dalībnieki izteica vēlēšanos arī turpmāk piedalīties mācību braucienos uz citām Latvijas bibliotēkām.

Datorkursi

Līdz ar informācijas tehnoloģiju ieviešanu bibliotēkās aktualizējusies nepieciešamība apmācīt darbiniekus šo tehnoloģiju pilnvērtīgā izmantošanā, jo pašu par sevi šo tehnoloģiju eksistence bibliotēkās neuzlabo darba kvalitāti. Informācijas tehnoloģijas ir tikai viens no rīkiem, kas palīdz uzlabot un pilnveidot apkalpošanas kvalitāti.

Lai sekotu līdzi jaunajām tendencēm un spētu sniegt kvalitatīvus pakalpojumus, bibliotēkas darbiniekiem ir jāapmeklē virkne datorkursu nodarbību, turklāt RCB darbiniekiem ir iespēja apmeklēt nepieciešamos kursus RCB datorklasē.

Bibliotēku dienests un Automatizācijas nodaļa organizēja vairākus nepieciešamos datorkursus. 2003. gadā RCB datorklasē notika:

- apmācības darbiniekiem programmā „Alise” (katalogizācija, komplektēšana);
- MS „Office” programmu apguve („Word”, „Excel” un „Power Point”);
- informācijas meklēšana internetā;
- informācijas meklēšana Latvijas bibliogrāfiskajās datu bāzēs;
- analītiskā bibliogrāfiskā apraksta veidošana sistēmā „ALISE”;
- novadpētniecības datu bāzes veidošana sistēmā „ALISE”;
- informācijas meklēšana un atlase elektroniskajā kopkatalogā (OPAC un WebPac);
- protokola Z 39.50 izmantošana.

Kursi bija domāti gan iesācējiem, kuri varēja apgūt pirmos soļus darbā ar datoriem, gan arī cilvēkiem, kas jau prot strādāt ar datortehniku, papildinot un paplašinot esošās zināšanas. 1. un 2. tabulā redzams apmācīto cilvēku skaits.

Tabula 1.

Darbinieki apmācīti darbam ar sistēmu „ALISE”

Kursu nosaukums	Dalībnieku skaits
IIS ALISE versija 3.0: ievads	15
OPAC	4
Analītiskā bibliogrāfiskā apraksta veidošana	14
Komplektēšana	2
Lasītāju reģistrācija	8
Sistēmas administrēšana un konfigurēšana	6
Katalogizācija	5
Priekšmeti	3
Tehniskā infrastruktūra	3
Novadpētniecība	12
Protokols Z 39.50	10

2003. gadā tika uzsākts veidot novadpētniecības datu bāzi, tāpēc bija nepieciešama vesela virkne kursu: IIS ALISE versija 3.0: ievads, analītiskā bibliogrāfiskā apraksta veidošana un novadpētniecība. Tagad divas filiālbibliotēkas jau papildina novadpētniecības datu bāzi, bet tuvākajā laikā tām var pievienoties vēl 7 – 8 filiālbibliotēkas.

Veikts vēl viens solis ceļā uz automatizēto lasītāju apkalpošanu. Sistēmas ALISE abonementa modulis ļauj veidot lasītāju datu bāzi. Skatoties nākotnē, apmācījām 8 darbiniekus no dažādām filiālbibliotēkām lasītāju reģistrācijai. Sākot no 2004. gada janvāra vēl sešas filiālbibliotēkas sāks reģistrēt savus lasītājus elektroniski.

Runājot par RCB rīkotajiem kursiem, bez tradicionālajiem datorkursiem iesācējiem un „Excel” programmas apguves, 2003. gadā tika izmēģināts arī „Power Point” kurss. Viena grupa vienas nodarbības laikā (3 stundas) apguva pamatprincipus darbam ar „Power Point” un nodarbības beigās katrs dalībnieks patstāvīgi izveidoja prezentāciju.

Ļoti veiksmīgs un populārs bija kurss „Informācijas meklēšana internetā”, ko nolasīja Latvijas Universitātes lektore Baiba Holma.

Tabula 2.

Datorkursi 2003. gadā

Kursu nosaukums	Dalībnieku skaits
Datorkursi iesācējiem	25
„Excel” (iesācējiem)	25
„Excel” (padziļināts kurss)	25
„Power Point”	8
Informācijas meklēšana internetā	18
Informācijas meklēšana Latvijas bibliogrāfiskajās datu bāzēs	26

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir pieaugusi bibliotēku darbinieku interese par datorkursiem.

Vienu reizi nedēļā notika angļu valodas kursi 2 grupām ar priekšzināšanām, bet pusgadu arī vācu valodas kursi 2 grupām.

Bibliotēku publicitāte

Atsaucoties sabiedrības informacionālajām vajadzībām un interesēm, bibliotēkas nepārtraukti attīstīta un pilnveido savus piedāvātos pakalpojumus. Pieaug nepieciešamība informēt sabiedrību par pakalpojumiem, bibliotēkas aktualitātēm un pasākumiem, līdz ar to publicitāte ir kļuvusi par nozīmīgu bibliotēku darbības jomu. Lai informētu savus apmeklētājus un mikrorajona iedzīvotājus, filiālbibliotēkas izmanto dažādas publicitātes formas: informācijas lapiņas, bukletus, pasākumu afišas, bibliotēkas vizītkartes, grāmatzīmes, apsveikumus un suvenīrus, kā arī organizē dažādus pasākumus u.c.

2003.gadā no 22. līdz 27.aprīlim RCB un tās filiālbibliotēkās jau astoto reizi (kopš 1996.gada) notika ikgadējā **Bibliotēku nedēļa**. 2003.gadā tā pirmo reizi tika organizēta aprīlī, atzīmējot Vispasaules grāmatu un autortiesību dienu 25.aprīlī. Bibliotēku nedēļas ietvaros bibliotēkas organizē dažādus pasākumus, iepazīstinot interesentus ar bibliotēkas darbību, krājumiem un sniegtajiem pakalpojumiem, automatizētās bibliotēkas īpaši akcentē jauno informācijas tehnoloģiju piedāvātās iespējas informācijas ieguvē.

Bibliotēku nedēļas ietvaros vairāki pasākumi tika organizēti bibliotēku darbiniekiem:

- Bibliotēku nedēļas ieskaņā Bibliotēku dienestā notika Overijsseles (Nīderlande) provinces Bibliotēku dienesta projektu vadītāja Baukes Kiestra vadīts seminārs par bibliotēku menedžmentu vidējā līmeņa vadītājiem,
- RCB notika megaprojekta “Puškina bibliotēka” prezentācija,
- filiālbibliotēkā “Vidzeme” notika seminārs bibliotēku un pašvaldību darbiniekiem “Publiskās bibliotēkas – telpa nākotnei”.

Bibliotēku nedēļa piesaista ar bibliotēku organizēto pasākumu daudzveidību. Šajā nedēļā filiālbibliotēkās īpaši gaidīti ir mikrorajona skolu un pirmskolas mācību iestāžu audzēkņi – ekskursijas uz bibliotēku organizē gandrīz katra RCB filiālbibliotēka. Bibliotēkas veidoja grāmatām un bibliotēkām veltītas izstādes un pasākumus:

- Juglas filiālbibliotēkā varēja aplūkot izstādi “No papirusa līdz elektroniskai grāmatai”,

- Hanzas filiālbibliotēkas veidotā izstāde “Grāmata ir cilvēka garīgais patvērumš ...” (K.Skalbe) stāstīja par grāmatas nozīmi cilvēka dzīvē un kā tā tiek atspoguļota daiļliteratūrā,
- Čiekurkalna filiālbibliotēka iepazīstināja ar izstādi “Bibliotēkas laiku lokos”,
- Mārtiņa bērnu filiālbibliotēka aicināja iepazīties ar izstādi “Rīgas Centrālā bibliotēka un tās filiālbibliotēkas” u.c.

Daudzi pasākumi Bibliotēku nedēļā iepazīstina ar novadpētniecības darbu: tiek veidotas gan novadpētniecības materiālu izstādes, gan rīkoti pasākumi ar novadnieku piedalīšanos:

- Čiekurkalna filiālbibliotēkā varēja aplūkot izstādi “Čiekurkalna bibliotēkas vēsture”,
- Daugavas filiālbibliotēka iepazīstināja ar novadpētniecības materiālu izstādi “Ar Daugavu laika upē un gleznās”,
- Jaunciema filiālbibliotēka aicināja iepazīties ar bibliotēkas vēsturi izstādē “Bibliotēka dokumentos, fotoliecībās un atmiņās”,
- Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkā notika viktorīna bērniem “Vecmīlgrāvis šodien”,
- Bišumuižas filiālbibliotēkas rīkotā pasākuma ietvaros notika novada mākslinieka Pāvela Kravcova gleznu izstādes par Katlakalnu un Bišumuižu atklāšana, SIA “Bišumuiža” direktors A.Tauriņš stāstīja par Bišumuižas nākotnes iecerām,
- Bolderājas filiālbibliotēkā varēja aplūkot novadnieka V.Jakušonova fotoizstādi “Kometforts” u.c.

Filiālbibliotēkas organizēja pasākumus ar rakstnieku, mākslinieku un citu sabiedrībā pazīstamu cilvēku piedalīšanos:

- RCB un Pārdaugavas filiālbibliotēkā viesojās žurnāliste un rakstniece Džovita Grebзде,
- Daugavas filiālbibliotēka aicināja uz tikšanos ar dzejnieku Jāzepu Osmani,
- Hanzas filiālbibliotēkā viesojās dzejniece Dagnija Dreika,
- Ilģuciema filiālbibliotēka organizēja tikšanos ar rakstnieku Valdi Rūmnieku,
- filiālbibliotēkā “Vidzeme” viesojās bērnu grāmatu autore Māra Cielēna u.c.

Bibliotēku nedēļā savu 80 gadu jubileju svinēja Grīziņkalna filiālbibliotēka. Jubilejas pasākumā piedalījās rakstnieks-novadnieks Viks, viņa stāstu fragmentus lasīja aktrise Vera Gribača-Valtere.

RCB filiālbibliotēkas rīkoja arī bibliotēkām mazāk tradicionālus pasākumus:

- RCB Bērnu literatūras nodaļā notika individuālā uzņēmuma “Martas modes” izlaiduma un svētku tērpu skate,
- Mūzikas filiālbibliotēkā “Tilts” notika mūzikas festivāla “Bildes” ietvaros rīkotās akcijas “Pogas un podziņas” atklāšana (turklāt daudzas filiālbibliotēkas, piemēram, Bišumuižas, Juglas, Grīziņkalna filiālbibliotēka, filiālbibliotēka „Zvirbulis” u.c. aktīvi piedalījās akcijā „Pogas nāk”),
- filiālbibliotēkā “Zemgale” notika turnīrs dambretē, kas bija veltīts daudzkārtējās Latvijas čempiones un bijušās RCB darbinieces Albīnes Jaudzemes piemiņai,
- interesantu diskusiju “Bibliotekāra tēls sabiedrībā” organizēja Pļavnieku filiālbibliotēka,
- 25.aprīlī notika Bibliotēku nedēļas centrālais pasākums – akcijas “Apmeklē un iepazīsti Rīgas Centrālo bibliotēku un tās 45 filiālbibliotēkas!” noslēgums.

Filiālbibliotēku vadītājas atzīmē, ka Bibliotēku nedēļā pierakstās daudz jaunu lasītāju, jo tomēr liela nozīme ir tam, ka šajā laikā netiek prasīta iestāšanās maksa.

Aicinot apmeklēt RCB Bibliotēku nedēļas pasākumus, laikrakstā “Diena” (2003.gada 19.aprīlī) tika ievietota reklāma ar visu RCB struktūrvienību un filiālbibliotēku adresēm.

No 2003. gada 2. janvāra līdz 15. aprīlim visi interesenti tika aicināti piedalīties RCB rīkotajā **akcijā “Apmeklē un iepazīsti Rīgas Centrālo bibliotēku un tās 45 filiālbibliotēkas!”**

Akcijas rīkotāju mērķis bija iepazīstināt esošos un potenciālos lasītājus ar Rīgas bibliotēkām, lauzt daļā sabiedrības valdošos stereotipus par bibliotēku kā atmirstošu un nevajadzīgu institūciju. Lielai daļai rīdzinieku nav pat nojausmas par to, cik bibliotēku ir Rīgā, kādas tās ir un kādēļ nepieciešamas. Galvaspilsētas bibliotekāri gribēja sniegt reālāku priekšstatu par sevi un bibliotēkām, par to, ko tās var un ko vēl nevar piedāvāt saviem lasītājiem, kā arī ieinteresēt un aktivizēt bibliotēkas neizmantojošo sabiedrības daļu.

Aicinājumam vērot, salīdzināt, uzdot jautājumus un izvērtēt RCB un tās 45 filiālbibliotēkas kopumā atsaucās un akcijas biļetenus iegādājās 106 dalībnieki (mēs gan cerējām, ka šis skaitlis būs vismaz trīsreiz lielāks). Akcijā piedalījās dažāda vecuma cilvēki: jaunākajam dalībniekam bija 12 gadu, bet vecākajam – 75. Dāmas bija aktīvākas par kungiem, proti, akcijā piedalījās 84 kundzes un jaunkundzes. Noslēguma pasākumu 25. aprīlī pagodināja visi 17 čaklākie akcijas dalībnieki. 15 no viņiem bija iepazinuši visas 46 bibliotēkas. Daļa interesentu iepazīna tikai sava rajona

bibliotēkas. Bija arī tādi akcijas dalībnieki, kuri iegādājās bukletu, apmeklēja pāris bibliotēku, bet ar to arī interese par šo pasākumu viņiem vien zināmu iemeslu dēļ beidzās.

Akcijas dalībnieki bija ļoti dažādi. Rīgas bibliotekāriem bija interesanti ar viņiem iepazīties. Daļa izdrāzās cauri visām bibliotēkām kā viesulis, visai pavirši uzmetot mums savu skatienu, tā teikt - skrējieni pēc balvas, citi savā "caurskrējienā" nedaudz piebremzēja, taču bija arī tādi, kurus tiešām interesēja gan pašas bibliotēkas, gan to vēsture, vizuālais izskats, sniegtie pakalpojumi, iespējas, kā arī paši bibliotekāri. Bija arī tādi interesenti, kuri katrā no 46 bibliotēkām pavadīja pat vairākas stundas.

Lai saglabātu intrigu, galvenās balvas – ceļojuma uz Prāgu divām personām - īpašnieks tika paziņots akcijas noslēguma pasākumā Bibliotēku nedēļas noslēgumā. Par tās ieguvēju kļuva Jana Petrāne, bet citi aktīvākie akcijas dalībnieki saņēma vērtīgas grāmatas, konfekšu kastes un Rīgas kartes.

Sabiedrības informēšanai filiālbibliotēkas izmanto visdažādākās iespējas: bibliotēkās ir izvietoti informācijas stendi, kur vienmēr izlasāma informācija par bibliotēkas aktualitātēm un rīkotajiem pasākumiem. Informācija par pasākumiem un bibliotēkas darbību tiek izplatīta mikrorajona mācību iestādēs. Vairākas filiālbibliotēkas informāciju izvieto namu pārvaldēs (Ķengaraga, Daugavas filiālbibliotēka, filiālbibliotēka "Avots" u.c.). Informācijas lapaņas iespēju robežās tiek izplatītas iedzīvotāju dzīvesvietās. Bibliotēkas veido bukletus, kuros iekļauto informāciju regulāri atjauno (Torņakalna, Zasulauka, Daugavas, Annas, Bišumuižas filiālbibliotēka, filiālbibliotēka "Strazds", "Rēzna" u.c.). Aizvien populārāka kā publicitātes forma kļūst grāmatzīmes – visbiežāk bibliotēkas tās izplata mazāko lasītāju vidū (filiālbibliotēka "Strazds", "Burtnieks", Zemitānu filiālbibliotēka u.c.). Interesanta akcija bija rīkota Annas filiālbibliotēkā, kad darbinieces informatīvas lapaņas kopā ar baloniem izplatīja interesentiem mikrorajona ielās un iestādēs.

RCB 2003.gadā atkārtoti tika sagatavots poligrāfiski iespiests informatīvs buklets latviešu, angļu un krievu valodā. Tika pasūtītas RCB veidlapas un mapes ar bibliotēkas simboliku, vāciņi ielūgumiem un apsveikumiem, izgatavoti suvenīri – maisiņi, pildspalvas – ar RCB logo.

Informācija presē tiek sniegta dažādos veidos:

- rakstus par RCB un filiālbibliotēkām ir sagatavojuši žurnālisti, piemēram, "Rīgas Balss" žurnālists E.Barkāns sagatavojis rakstus "Sākusies bibliotēku nedēļa" un "Bibliotēkas grasās izkonkurēt internetklubus" (par bezmaksas internetu RCB un

filiālbibliotēkās); par decembrī notikušo RCB Pieaugušo literatūras nodaļas atklāšanu žurnālā “Septiņi” publicēts A.Ščukas raksts “Jaunami Centrālajā bibliotēkā”; Bibliotēku nedēļas laikā Grīvas filiālbibliotēkā viesojās “Lauku Avīzes” žurnāliste L.Leiškalne, kuras sagatavotajā rakstā “Lai neaizaug ceļš uz bibliotēku” stāstīts par skolēnu iepazīstināšanu ar grāmatām Rīgas bibliotēkās u.c.,

- filiālbibliotēkas sagatavo informāciju par saviem pasākumiem laikrakstu redakcijām (filiālbibliotēka “Zemgale”, „Vecrīga” un “Vidzeme”, Mākslas literatūras filiālbibliotēka u.c.); ar laikrakstu starpniecību filiālbibliotēkas izsaka pateicību saviem atbalstītājiem (Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka); filiālbibliotēka “Pūce” par savām aktualitātēm raksta Pļavnieku ģimnāzijas avīzē “Acis” u.c.,
- par nozīmīgākajiem RCB pasākumiem paziņojumus preseī regulāri sagatavoja RCB Bibliotēku dienests, nosūtot tos lielākajiem Latvijas laikrakstiem un ziņu aģentūrām. Vairākkārt pēc paziņojumos sniegtās informācijas bibliotēku pasākumus apmeklējuši žurnālisti, vēlāk sagatavojot publikācijas, piemēram, par Čiekurkalna filiālbibliotēkas jauno telpu atklāšanu, par Grīziņkalna filiālbibliotēkas 80 gadu jubileju u.c. Laikrakstos atspoguļota arī informācija par lielākajām RCB rīkotajām izstādēm, piemēram, “Pilsonība Latvijā”, kas bija tapusi sadarbībā ar Naturalizācijas pārvaldi, “Mūsu viesis – Gētes institūts” u.c.
- filiālbibliotēku darbinieki sagatavojuši arī plašākas publikācijas par bibliotēku darbību, piemēram, laikrakstā “Телеграф” bija publicēts Mežciema filiālbibliotēkas vadītājas Ludmilas Pudovas raksts “”Межциемс” встречает любителей книг“, bet filiālbibliotēkas “Pūce” galvenās bibliotekāres Ilzes Kļaviņas raksts “”Pūces” jubilejas torte un piecas svecītes tajā...” publicēts profesionālajā izdevumā “Bibliotēku pasaule”;
- Bibliotēku dienesta apkopotā informācija par filiālbibliotēku pasākumiem tika nosūtīta Rīgas Domes informatīvajam izdevumam “Rīgas Vēstis”, laikrakstiem “Forums”, “Literatūra un Māksla Latvijā”.

Informācija par RCB aktualitātēm un rīkotajiem pasākumiem izskanējusi **radioraidījumos**. Aprīlī Latvijas Radio rīta programmā tika stāstīts par Bibliotēku nedēļu un tajā iecerētajiem pasākumiem, kā arī RCB sniegtajiem pakalpojumiem. Latvijas Radio raidījumā „Klasika” 2003.gada 11.jūlijā tika pārraidīta etnomuzikologa Borisa Avrameca un Valda Muktupāvela intervija par mūzikas filiālbibliotēkas “Tilts” jaunieguvuma – enciklopēdijas “The Garland Music Encyclopedia of World Music” vietu bibliotēkā un nozīmi mūsdienu sabiedrībā. Savukārt 9. un 14.novembrī

„Klasikas” pārraidēs tika analizēta filiālbibliotēkas “Tilts” turpmākās darbības un krājuma komplektēšanas attīstības perspektīvas. Vēl gribētos atzīmēt, ka Latvijas Radio „Klasika” regulāri tika veidoti raidījumi, izmantojot skaņu ierakstus no “Tilta” krājumiem. Novembrī RCB Bērnu literatūras nodaļas vecākā bibliotekāre Vija Muša piedalījās raidījumā “Ģimenes rīts”, kurā stāstīja par bērnu interešu un lasīšanas prioritātēm.

Vairākkārt sižeti par aktualitātēm RCB parādīti **televīzijas pārraidēs**:

- aprīlī LTV 1 raidījumā „Rīts” RCB direktore Dzidra Šmita stāstīja par aktualitātēm Bibliotēku nedēļā,
- augustā LNT “Rīgas ziņās” tika parādīts sižets par ASV uzņēmuma “AFP of North America Inc.” prezidenta Maikla Avrutina 10 000 USD un 2000 daiļliteratūras grāmatu latviešu un krievu valodā dāvinājumu RCB, bet decembrī sižets par Centrālās bibliotēkas Pieaugušo literatūras nodaļas atklāšanu,
- 2003.gada oktobrī LTV1 kultūras raidījumā “Kūlenis” tika demonstrēts sižets ar etnomuzikologa Borisa Avrameca piedalīšanos, kas tika filmēts filiālbibliotēkas “Tilts” telpās, izmantojot skaņu ierakstus no filiālbibliotēkas krājumiem. Savukārt 28.oktobrī raidījumā “Panorāma” un 3.novembrī raidījumā “Kūlenis” tika demonstrēti sižeti par filiālbibliotēkas “Tilts” darbību,
- LTV 1 raidījumā “Galva. Pils. Sēta” 30.novembrī tika demonstrēts sižets, kurā par bezmaksas internetu stāstīja RCB direktore Dzidra Šmita, galvenā bibliotekāre Gunta Ozola un Torņakalna filiālbibliotēkas vadītāja Velga Bāliņa,
- raidījumā “Ielas garumā”, kas, stāstot par Bauskas ielu, iepazīstināja arī ar Bišumuižu. Bišumuižas filiālbibliotēkas vadītāja Ingrīda Rasa stāstīja par bibliotēkas darbu. Šī raidījuma sagatavošanas laikā tika strādāts ar bibliotēkas savāktajiem novadpētniecības materiāliem.

Ar informāciju par RCB pasākumiem tika iepazīstināta Rīgas Domes Kultūras pārvalde un Bibliotēku nodaļa (Kultūras ministrija), kas savās mājas lapās atspoguļo nozīmīgākos notikumus.

RCB Bibliotēku dienests sagatavo **ikmēneša informatīvo biļetenu “Jaunās Vēstis”**, kas pieejams gan visiem filiālbibliotēku darbiniekiem, gan apmeklētājiem, kā arī ar to var iepazīties RCB mājas lapā. Atsevišķas filiālbibliotēkas “Jaunajās Vēstīs” regulāri informē par plānotajiem pasākumiem (RCB, filiālbibliotēka “Zemgale”, “Vidzeme” u.c.), kā arī iesniedz notikušo pasākumu aprakstus (RCB, Sarkankalna, Ziemeļblāzmas, Bolderājas filiālbibliotēka u.c.).

2003.gadā turpinājās darbs pie **RCB mājas lapas** www.rcb.lv. Informācijas operatīvu apriņķi apgrūtināja RCB sazarotā struktūra un liels (46) filiālbibliotēku skaits un tas, ka informācija tiek nodota pastarpināti – filiālbibliotēkas to iesniedz Bibliotēku dienestā, kas to nodot tālāk mājas lapas veidotājam. Mājas lapas veidošana un uzturēšana būs aktuāls jautājums arī 2004.gadā.

Kā interesanta bibliotēku publicitātes forma parādās arī **vides (āra) reklāma**. Vairākām filiālbibliotēkām izgatavotas jaunas izkārtnes (Šampētera, Čiekurkalna, Grīziņkalna, Hanzas, Nordeķu filiālbibliotēka, filiālbibliotēka „Zemgale”, „Strazds”, „Tilts” u.c.), pie ēkas Brīvības ielā 49/53 izvietota oficiāli apstiprināta Rīgas Centrālās bibliotēkas izkārtne. Par Ziemeļblāzmas filiālbibliotēku informē reklāma pie lielveikala “Rimi”. Tāpat tiek domāts arī par bibliotēku skatlogu noformējumu (Grīvas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka “Laima”).

Rīgas Centrālās bibliotēkas izkārtne

*Grīziņkalna filiālbibliotēkas 80
gadu jubileja*

Finansiālā darbība

RCB finansētājs ir Rīgas Dome. 2003.gadā RCB pamatbudžets bija 1 550 749 lati: pašvaldības dotācija bija plānota **1 514 806 lati** un maksas pakalpojumi (kopēšana, datoru lietošana, datorizdruka u.c.) – 35 943 Ls. Salīdzinājumā ar 2002.gadu pašvaldības dotācijas pieaugums ir 5,6%. Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem 2003.gadā bija **37 188 lati**, kas ir par 10,3% vairāk nekā tika plānots.

No kopējiem izdevumiem bibliotēku darbības nodrošināšanai 98,4% izlietoti kārtējiem izdevumiem un tikai 1,6% - kapitāliem izdevumiem. Kārtējo izdevumu lielākais īpatsvars ir personāla atalgojums un kopā ar valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām veido 56,2%. 42,2% ir pārējie uzturēšanas izdevumi (galvenokārt grāmatu un žurnālu iegāde, telpu īre, apkure, apgaismošana). No kopējiem izdevumiem grāmatu, žurnālu un citu dokumentu veidu iegādei ir izlietoti Ls 213 082, kas ir 13,4% no pamatbudžeta. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 415 „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi”, kuri gan spēkā stāsies 2006.gada 1.janvārī, literatūras iegādei paredzēti Ls 0,30 uz vienu iedzīvotāju. Šis pašlaik ir vienīgais normatīvs, kura izpildē RCB tuvinās, jo 2003.gadā ikvienam rīdziniekam grāmatu un periodisko izdevumu iegādei bija tērēti 28 santīmi.

Projektizstrāde

Projektu vadības nodaļa ir RCB struktūrvienība, kuras darbības mērķis ir visu RCB struktūrvienību un filiālbibliotēku projektu izstrādes koordinācija. Projekti tiek veidoti, lai gūtu papildus finansējumu, atrisinot tās problēmas, kuras ir aktuālas un nav iespējams realizēt nepietiekamā budžeta ietvaros.

Projektu vadības nodaļa 2003. gadā ir vadījusi RCB struktūrvienību projektu izstrādi:

- sniegusi nepieciešamās individuālās un kolektīvās konsultācijas projektu izstrādātājiem;
- organizējusi tematiskas projektu izstrādes grupas;
- sekojusi projektu realizācijai;
- sagatavojusi atskaites projektu finansēšanas avotiem;
- veidojusi projektu un projektu atskaišu arhīvu;
- sekojusi presē izsludinātiem projektu pieteikumu konkursiem, informējusi par tiem RCB un filiālbibliotēku darbiniekus;
- meklējusi projektu finansēšanas avotus.

RCB Projektu vadības nodaļa ir piedalījies dažādos praktiskos semināros kā klausītāji praktiskajā seminārā :

- “Kas jādara, lai saņemtu finansējumu no ES fondiem?”;
- „Leonardo da Vinci” 2003.gada prioritātes un mobilitātes projektu izstrādāšana”;
- 5.starptautiska zinātniski praktiska konference “Latvija ceļā uz projektorientētu organizāciju”.

2003. gadā atbalstu guvušie projekti:

Rīgas publisko bibliotēku līdzdalība iedzīvotāju integrācijā

Pieprasītais finansējums no “Leonardo da Vinci” bija EUR 12581.90. Eiropas Kopienas “Leonardo da Vinci” programmas ietvaros tika atbalstīts mobilitātes projekts, piešķirot finansējumu **EUR 3 750** trīs personu pieredzes braucieniem uz Islandes un Zviedrijas publiskajām bibliotēkām.

Projekta mērķis - uzlabot darbinieku kompetenci un prasmi, apgūt jaunu pieredzi publisko bibliotēku līdzdalībai iedzīvotāju integrācijā un īstenot to Rīgas publiskajās bibliotēkās.

Daiga Mihailova un Ingemārs Ašmanis apmeklēja divu Zviedrijas pilsētu – Norčepingas un Malmes publiskās bibliotēkas, kur iepazinās ar Zviedrijas publisko bibliotēku pieredzi darbā ar informācijas nodrošināšanu un piegādi iedzīvotājiem ar īpašām vajadzībām: imigrantiem, invalīdiem, bērniem un veciem cilvēkiem. Informācija par pieredzes braucienu uz Zviedriju ievietota RCB informatīvajā biļetenā “Jaunās Vēstis” Nr.11 (25) un Nr.12 (26) un RCB mājas lapā (www.rcb.lv). Ilizana Rudene Islandē apmeklēja 4 pašvaldību publiskās bibliotēkas, Islandes Nacionālo bibliotēku, Islandes Nacionālo bibliotēku neredzīgajiem un Geju un lesbiešu biedrības publisko bibliotēku. Informācija par pieredzes braucienu uz Islandi publicēta RCB informatīvajā biļetenā “Jaunās Vēstis” Nr.10 (24) un RCB mājas lapā, un PIAP Aģentūras “Leonardo da Vinci” Koordinācijas vienības biļetenā Nr.8.

Nacionālās kultūras vērtību pieejamība publiskajās bibliotēkās

Projekts Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammā “Jaunu grāmatu un citu izdevumu iegāde publiskajām bibliotēkām” atbalstīts un tika piešķirti desmit daļējie grāmatu gada komplekti.

Projekta mērķis – nodrošināt Rīgas filiālbibliotēku kvalitatīvu un pilnvērtīgu krājumu attīstību. Projektā paredzēts nodrošināt vienmērīgu literatūras izvietojumu Rīgā, komplektējot krājumus lielāko mikrorajonu filiālbibliotēkām, lai tuvinātu literatūras pieejamību dzīves vietām. Projekta realizācija vēl turpinās.

Tālākizglītība – priekšnoteikums profesionālai attīstībai

Projekts tika atbalstīts BO valsts SIA “Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs” projektu konkursā par mācībām projektu vadībā projekta “Valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēma” (VVBIS) ietvaros. Andra Vīta piedalījāsursos, kurus vadīja Biznesa ideju akadēmijas lektore Ina Gudele.

Projekta mērķis - nodrošināt RCB un tās filiālbibliotēkas ar augsti kvalificētu speciālistu, kura pārraudzībā tiktu realizēta RCB automatizācija atbilstoši VVBIS koncepcijai.

Projekti, kuru realizācija pārgājusi uz 2003. gadu Bibliotēka - integrētas sabiedrības līdzveidotāja

Projekts privatizācijas līdzekļu saņemšanai, iekārtu, aprīkojuma un elektronisko informācijas nesēju iegādei un izmantošanai sabiedrības integrēšanai RCB un 16 filiālbibliotēkās. Projektā iesaistītās bibliotēkas 2003.gadā saņēmušas brošūru standus, dažāda veida tāfeles, mēbeles un citu biroja tehniku par summu **Ls 5 810, 97**.

Finansējuma izlietojums 2003. gadā atbilstoši sadaļām:

- bibliotēku mēbeļu iegādei – Ls 4158,67
- dažādu veidu žurnālu turētāju un brošūru stendu iegādei – Ls 996,98
- dokumentu turētāju un citu biroja aprīkojuma iegādei – Ls 655,32

Informācijas pieejamība visiem

Pieprasītais finansējums no BO valsts SIA “Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs” bija Ls 15037,16.

2002. gada jūlijā Bibliotēku konsorcijs daļēji atbalstīja RCB projektu par **Ls 5000** tāpēc projekta realizācija aizsākās jau 2002.gada augustā. Rekatalogizācijas darbs tika uzsākts ar bibliotēkā esošo veco datortehniku, jo projektā paredzētie datori tika saņemti tikai 2003. gada februārī. Jaunā datortehnika veicināja ātrāku fonda rekatalogizāciju.

Projekta mērķis - radīt apstākļus Rīgas CB un filiālbibliotēku fonda ātrākai apstrādei, elektroniskā kopkataloga izveidei, kas, īstenojot projektu, arī tika veikts. Tika izveidotas speciālas darba vietas lasītājiem tikai elektroniskā kopkataloga pārlūkošanai. RCB elektroniskajā katalogā kopumā tika ievadīti 12045 grāmatu nosaukumi. Projekta realizācija beidzās 2003. gada maijā.

Projekta kvalitatīvie un kvantitatīvie rezultāti:

- papildināta datoru bāze ar 7 datoriem;
- iegūts printeris bārkodeu printēšanai;
- palielināta rekatalogizācijas jauda;
- papildus elektroniskajā katalogā ievadītiem 15 506 jaunieguvumu nosaukumiem, rekatalogizēti 12 045 iespieddarbu nosaukumi un RCB elektroniskajā kopkatalogā pieejami 59 945 bibliogrāfiskie apraksti;
- izmantojot internetu, ikvienai datorizētai filiālbibliotēkai ir nodrošināta pieeja RCB elektroniskajam katalogam;
- RCB Komplektēšanas nodaļā ar trim papildus iegādātiem datoriem likvidēti neapstrādātās literatūras uzkrājumi un paātrināta jaunieguvumu elektroniskā apstrāde;
- sperti pirmie soļi datu konvertācijā no LIIS uz ALISE un otrādi. Diemžēl pilnīgi šis jautājums netika atrisināts. RCB savu iespēju robežās darīja visu, lai virzītu šī procesa attīstību;
- ievērojot reāli iespējamus rekatalogizācijas tempus un analizējot šī darba organizāciju, tika izstrādāts perspektīvais plāns Centrālās bibliotēkas abonementa un bērnu literatūras nodaļas krājumu ievadīšanai elektroniskajā katalogā.

Personāla attīstība – priekšnoteikums virzībai uz klientorientētu bibliotēku

Pieprasītais finansējums no Kultūrkapitāla fonda bija Ls 2059,10.

Projekts tika atbalstīts, piešķirot finansējumu **Ls 800**.

Projekta uzdevums – apmācīt RCB filiālbibliotēku darbiniekus darbam ar jaunajiem informācijas nesējiem un lekcijas efektīvākas saziņas veidošanai.

Rīgas CB un filiālbibliotēku darbiniekiem tika nolasītas šādas lekcijas:

	Datums	Temats	Lektors	Klausītāju skaits
1	13.11.02.	Darbs ar IIS Alise versiju 3.0	S.Pogule	10
2	02.01.03.	Prasme saprasties un sadarboties ar klientu	L.Žirba	21
3	06.02.03.	Efektīvas saziņas veidošana darbā ar klientu	L.Žirba	21
4	05.03.03.	Analītiskā bibliogrāfiskā apraksta veidošana	B.Mūze	12
5	06.03.03.	Prasme vadīt sevi un citus	L.Žirba	21
6	15.04.03.	Informācijas meklēšana bibliogrāfiskajās datu bāzēs	S.Pogule	9
7	16.04.03.	Informācijas meklēšana bibliogrāfiskajās datu bāzēs	S.Pogule	9
8	24.04.03.	Lasītāju grupu apkalpošanas īpatnības	L.Žirba	21
9	07.05.03.	Novadpētniecības datu bāzes izveide	B.Mūze	12
10	08.05.03.	Saskarsmes treniņš	L.Žirba	21
11	21.05.03.	Informācijas meklēšana internetā	B.Holma	9
12	03.06.03.	Informācijas meklēšana internetā	B.Holma	9
13	05.06.03.	Informācijas atlase lokālajā katalogā (OPAC) un Interneta katalogā (WEBPAC)	S.Pogule	18
14	06.06.03.	Informācijas atlase bibliogrāfiskajās datu bāzēs	S.Pogule	18
			Kopā:	211

Mācību stipendija studijām

Pieprasītais finansējums no Kultūrkapitāla fonda bija Ls 350.

Projekts tika atbalstīts Kultūrkapitāla fondā, piešķirot prasīto finansējumu **Ls 350** stipendijai mācībām LU studiju programmā “Informācija un bibliotēkzinības”. Stipendija tika paredzēta Andrai Vītai profesionālās augstākās izglītības maģistra

studiju programmas “Informācijas un bibliotēkzinības” apguvei Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļā otrajā semestrī. Mācību procesā apgūta teorētiskā un praktiskā kompetence un profesionālās prasmes brīvas informācijas plūsmas organizēšanā integrēto bibliotēku informācijas sistēmas ietvaros; apgūtas profesionālās zināšanas un prasmes bibliotēku informācijas sistēmu un tehnoloģiju apguvei un pilnveidošanai, lietīšķā pētniecības darba veikšanai informācijas un bibliotēku darba jomā, kā arī Valsts vienotās integrētās bibliotēku informācijas sistēmas vajadzībām; apgūta profesionālā pieredze prakses laikā bibliotēkās; izstrādāts un aizstāvēts maģistra darbs “Rīgas Centrālās bibliotēkas un tās filiālbibliotēku automatizācija”.

Projekti, kuru realizācija turpinās

Publisko bibliotēku menedžments un attīstība

RCB un Flandrijas Flāmu publisko bibliotēku centra kopprojekts par summu EUR 82 353. Projektā paredzēts: RCB un filiālbibliotēku darbiniekiem noklausīties Flandrijas publisko bibliotēku speciālistu lekcijas bibliotēku darba profesionālajos jautājumos, stažēties Flandrijas publiskajās bibliotēkās, tiešsaistes tīkla modernizēšana un kapacitātes celšana. Savukārt, Flandrijas publisko bibliotēku darbinieki iepazīsies ar Rīgas publisko bibliotēku darbu un sagatavos lekcijas par menedžmenta un mārketinga jautājumiem. 2003. gadā Edvīns van Troostenbergs, Midelkerkeres bibliotēkas vadītājs, nolasīja RCB filiālbibliotēku darbiniekiem lekciju “ZIZO sistēma Flandrijas bibliotēkās”. Flāmu publisko bibliotēku centra konsultante Karla Martena nolasīja RCB filiālbibliotēku darbiniekiem lekciju “Bibliotēku nedēļas organizēšana: Flandrijas pieredze”. RCB direktore Dzidra Šmita ar starpatskaiti devās uz Flandriju, lai vienotos par turpmāko sadarbību. Projekta darbības laiks paredzēts līdz 2005.gada septembrim.

Rīga – arhitektūras pieminekļa vēstures skatījumā

Pieprasītais finansējums – Ls 5246,87. Rīgas Domes Kultūras pārvalde piešķirusi **2 500** latu filiālbibliotēkas “Vidzeme” vēstures digitalizācijas projekta “Rīga – arhitektūras pieminekļa vēstures skatījumā” īstenošanai. Projektu atbalsta arī Latvijas Valsts vēstures arhīvs, ne tikai palīdzot apzināt unikālos vēstures dokumentus, bet arī kā sadarbības partneris ar līdzfinansējumu **Ls 300**.

Projekta mērķis un uzdevumi:

- apzināt un atlasīt arhitektūras pieminekļa Brīvības ielā 206 vēstures materiālus:
 - par ēku (rakstus, fotogrāfijas, pastkartes un plānus par ēkas pārbūvēm u.c.)

- par arhitektu Florianu fon Viganovski (bibliogrāfiskas ziņas, rakstus par viņu, fotogrāfijas);
- par sabiedriskajām organizācijām, iestādēm, kas ēkā atradušās līdz 1940.gadam; par ievērojamiem kultūras, mākslas darbiniekiem, rakstniekiem, dzejniekiem, bibliotēkas darbiniekiem, kuri namā dzīvojuši, strādājuši vai piedalījušies dažādās aktivitātēs;
- apkopoto materiālu digitalizācija;
- iepazīstināt interesentus ar Rīgas pilsētas kultūrvēsturi, to veidojošām vēsturiskām personām.

Projektā paveikts:

- projekta īstenošanai ir izveidota darba grupa, kura seko tā īstenošanai un atskaitās par izdarīto darba grupas sanāksmēs;
- tika izstrādāta arhitektūras pieminekļa Brīvības iela 206 vēstures materiālu sistematizācijas shēma digitalizācijai;
- tika izdalīti 3 lieli temati (Ēka, atturības biedrība “Auseklis”, Bibliotēka) un 5 apakšpunkti;
- sastādīts un rediģēts temata “Ēka”: Vietas vēsture: Īpašumi. To vēsture. Ēkas būvniecības vēsture” apskats;
- RCB filiālbibliotēkas “Vidzeme” darbinieki apmeklējuši IIS ALISE analītikas un novadpētniecības kursus, lai apgūtu bibliogrāfiskā apraksta veidošanas pamatprincipus novadpētniecības datu bāzē,
- sadarbībā ar arhīvu apzināti dokumenti “Ēka” ietvaros. Dokumenti ir ievadīti IIS ALISE programmā un noskanēti,
- par projektā piešķirtajiem līdzekļiem RCB iegādājusies CD-MultiCat programmu. Projekta darbības laiks paredzēts līdz 2004.gada maijam.

Neatbalstītie projekti

2003. gadā RCB izstrādātie un Kultūrkapitāla fondam iesniegtie, taču neatbalstītie projekti:

- **Rīga – arhitektūras pieminekļa vēstures skatījumā – 2**
- **Nepārtraukta izglītošanās – priekšnoteikums profesionālai attīstībai**

2003. gadā RCB tika izstrādāts projekts, kas tika iesniegts BO valsts SIA „Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs”, tomēr nav saņēmis atbalstu:

- **Rīga – arhitektūras pieminekļa vēstures skatījumā –2**

2003. gadā tika izstrādāts un iesniegts Eiropas Komisijas delegācijai Latvijā projekts, tomēr nav saņēmis atbalstu:

- **“Par sabiedrības izglītošanu un informēšanu Eiropas Savienības jautājumos”.**

*Rīgas Centrālās bibliotēkas
bērnu literatūras nodaļa*

*Rīgas Centrālās bibliotēkas Pieaugušo
literatūras nodaļa*

Sadarbības tīkls, partneri**Bibliotēkas:**

- Latvijas Nacionālā bibliotēka,
- Latvijas publiskās bibliotēkas.

Latvijas Bibliotekāru biedrība**BO VSIA “Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs” (Aģentūra „Kultūras informācijas sistēmas”)****Informācijas sistēmas:**

- LIIS – IS Bibliotēka,
- Viens no RCB partneriem ir SIA „IT ALISE”, kura piegādā un apkalpo bibliotēkas informācijas sistēmu ALISE. Sadarbībā ar IT ALISE 2003. gadā bibliotēkas darbiniekiem bija iespēja bez maksas apmeklēt dažus ALISES kursus. Par RCB datorklases izmantošanu darbiniekiem tika piedāvātas 1 – 2 vietas ALISES rīkotajosursos. Izmantojot šo iespēju, darbinieki ieguva vai papildināja savas zināšanas katalogizācijā, komplektēšanā, sistēmas administrēšanā un konfigurēšanā, kā arī iepazinās ar tādu jaunievedumu kā protokols Z 39.50.

Sabiedriskie fondi:

- Kultūrkapitāla fonds (KKF)

Profesionālās izglītības iestādes:

- LU Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļa,
- Latvijas Kultūras koledža,
- LU Bibliotēku darbinieku tālākizglītības centrs.

Arhīvi:

- Latvijas Valsts arhīvs,
- Latvijas Valsts vēstures arhīvs,
- Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs.

Rakstniecības, literatūras un teātra muzejs:

Gētes institūts Rīgā.

Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvalde.

Izdevniecības un grāmattirgotāji:

- Grāmatu bāze SIA “L.Grāmata”
- Izdevniecība „Nordik”, „Atēna” „Tapals” un „Jumava”
- A/s “Prese nams” grāmatu apgāds,
- SIA “Karšu izdevniecība Jāņa Sēta”,
- Izdevniecība „Elpa”.

*Gētes institūta Rīgā
izstāde Rīgas Centrālajā bibliotēkā*

Sadarbība ar pašvaldību

2003. gada 16. septembrī Rīgas Domē ir apstiprināts RCB Nolikums, kas deva iespēju izstrādāt pārējos RCB darbību reglamentējošos dokumentus.

Turpinājusies bezmaksas interneta pakalpojumu attīstība RCB filiālbibliotēkās, kur ir Rīgas Domes pastāvīgais interneta pieslēgums (2003.gadā – 9 filiālbibliotēkas).

Pie ēkas Brīvības ielā 49/53 izvietota oficiāli apstiprināta RCB izkārtne, kas ir būtisks solis bibliotēkas atpazīstamībā.

RCB darba jautājumi tiek regulāri pārrunāti Rīgas Domes Kultūras pārvaldē un Rīgas Domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejā.

Rīgas Domes Kultūras pārvaldes priekšniece Diāna Čivle kopā ar RCB direktori Dzidru Šmitu apmeklēja RCB sadarbības līguma partneri – Overijselses provinces (Nīderlande) Bibliotēku dienestu un vairākas publiskās bibliotēkas Nīderlandē.

Rīgas Domes Kultūras pārvaldes priekšnieka vietnieks Andris Rībenis kopā ar RCB direktori Dzidru Šmitu apmeklēja RCB sadarbības partneri Jevles apgabala (Zviedrija) galveno bibliotēku un vairākas publiskās bibliotēkas Zviedrijā.

Rīgas Dome, slēdzot sadarbības līgumus ar partnerpilsētām, paredz tajos arī sadarbību bibliotēku padomē.

RCB direktore Dzidra Šmita tika iekļauta Rīgas Domes delegācijas sastāvā braucienā uz Prāgu (Čehija), lai iepazītos ar kultūras iestāžu darbību Čehijas galvaspilsētā.

Par godprātīgu un radošu darbu RCB direktora vietniece Doloresa Veilande, Rīgas Centrālās bibliotēkas Pieaugušo literatūras nodaļas vadītāja Iriša Arāja un RCB Mākslas filiālbibliotēkas vadītāja Dace Sika tika apbalvotas ar Rīgas Domes Atzinības rakstiem un piemiņas sudraba monētām.

Sakarā ar veiksmīgiem pasākumiem Bibliotēku nedēļā 6 RCB filiālbibliotēku darbinieki tika apbalvoti ar Rīgas Domes Kultūras pārvaldes prēmijām.

RCB budžetā paredzētie līdzekļi tiek izskatīti regulāri un pilnā apjomā.

RCB un filiālbibliotēkās ir pieejama Rīgas Domes informatīvā avīze „Rīgas Vēstis” un cita pašvaldības informācija.

Starptautiskie sakari, pieredzes braucieni

2003. gadā **RCB darbinieki ir piedalījušies** mācību braucienos (sadarbības līgumu ietveros, kā arī pēc nepieciešamības), starptautiskās konferencēs, apmeklējusi un iegādājušies jaunus informācijas nesējus grāmatu gadatirgos.

No 2003. gada 20. līdz 31. janvārim RCB direktora vietniece automatizācijas darbā Andra Vīta piedalījās mācību braucienā uz Čehijas Nacionālo bibliotēku un Prāgas pilsētas bibliotēku automatizācijas un krājumu digitalizācijas jautājumos.

No 13. līdz 16. februārim sadarbības līguma ietvaros Rīgas domes Kultūras pārvaldes priekšniece Diāna Čivle un RCB direktore Dzidra Šmita iepazinās ar Overijssleses (Nīderlande) provinces publisko bibliotēku darbu.

No 18. līdz 21. martam sadarbības līguma ietvaros RCB galvenā bibliotekāre Iriša Arāja un RCB Annas filiālbibliotēkas vadītāja Daiga Mihailova piedalījās studiju braucienā uz Helsinku pilsētas bibliotēku.

No 7. līdz 11. aprīlim sadarbības līguma ietvaros RCB direktore Dzidra Šmita un RCB direktora vietniece bibliotekārajā darbā Doloresa Veilande iepazinās ar Viļņas Centrālo bibliotēku un tās filiālbibliotēku, Viļņas apgabala bibliotēkas, Universitātes bibliotēkas, Utenas publiskās bibliotēkas darbu un risināja tālākās sadarbības iespējas.

No 19. līdz 25. maijam RCB direktore Dzidra Šmita tika komandēta uz Briseli (Beļģija), lai iesniegtu pārskatu un piedalītos RCB un Flāmu Publisko bibliotēku centra kopprojekta „Publisko bibliotēku menedžments un attīstība” izvērtēšanā.

No 19. līdz 27. jūlijam RCB galvenā bibliotekāre Gunta Ozola piedalījās Eiropas Integrācijas biroja organizētajā darba vizītē Eiropas Savienības informācijas punktu (ESIP) koordinatoriem, lai iepazītos ar ESIP darba organizāciju Lietuvā, Polijā, Vācijā, Austrijā, Slovākijā, Francijā un Luksemburgā.

No 21. līdz 25. jūlijam sadarbības līguma ietvaros RCB Imantas filiālbibliotēkas vadītāja Tamāra Minajeva un Bolderājas filiālbibliotēkas galvenā bibliotekāre Eleonora Tartašova piedalījās pieredzes apmaiņas braucienā uz Viļņas Centrālo bibliotēku. Vizītes laikā tika izstrādāts kopprojekts integrācijas programmai bērniem no nelabvēlīgām ģimenēm.

No 30. jūlija līdz 10. augustam RCB direktora vietniece Doloresa Veilande piedalījās Starptautiskajā Bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA)

konferencē „Bibliotēkas pieejamība – mēdiji, informācija, kultūra”, kā arī iepazīnās ar Berlīnes Centrālās bibliotēkas un tās filiālbibliotēku darbu.

No 28. augusta līdz 8. septembrim, pamatojoties uz Eiropas Kopienas „Leonardo da Vinci” programmas ietvaros atbalstīto Mobilitātes projektu, RCB Projektu nodaļas vadītāja Ilizana Rudene apguva Islandes pieredzi publisko bibliotēku līdzdalībai iedzīvotāju integrācijā.

No 8. līdz 14. septembrim minētā projekta ietvaros RCB Automatizācijas nodaļas galvenais speciālists Ingemārs Ašmanis un RCB Bibliotēku dienesta vadītāja Daiga Mihailova iepazīnās ar Zviedrijas publisko bibliotēku pieredzi darbā ar informācijas nodrošināšanu un piegādi iedzīvotājiem ar īpašām vajadzībām: imigrantiem, invalīdiem, bērniem un veciem cilvēkiem.

No 7. līdz 9. septembrim RCB Šampētera filiālbibliotēkas vadītāja Gunta Šahova Helsinkos piedalījās starptautiskā seminārā „Zināšanu popularizēšana – izaicinājums bibliotēkām”.

No 21. līdz 28. septembrim RCB direktore Dzidra Šmita piedalījās ikgadējā Lielpilsētu bibliotēku starptautiskās asociācijas (INTAMEL) rīkotajā konferencē, kurā tika aplūkotas aktualitātes un pieredze, kas atbilst valsts galvaspilsētas centrālās bibliotēkas attīstības nepieciešamībai.

No 23. līdz 30. septembrim, lai iegādātos profilam atbilstošus informācijas nesējus starptautisko Gēteborgas (Zviedrija) grāmatu gadatirgu apmeklēja RCB Ziemeļvalstu filiālbibliotēkas vadītāja Inese Vanaga un RCB Komplektēšanas nodaļas galvenā bibliotekāre Daina Ģeibaka.

No 8. līdz 12. oktobrim Rīgas Domes Kultūras, reliģijas un mākslas komitejas priekšnieks Dainis Īvāns, Rīgas domes Kultūras pārvaldes priekšniece Diāna Čivle un RCB direktore Dzidra Šmita iepazīnās ar Prāgas (Čehija) kultūras iestāžu (t.sk. bibliotēku) darbu.

No 6. līdz 12. oktobrim, lai apzinātu Eiropas apgādos izdotās literatūras piedāvājumu un iegādātos nepieciešamos izdevumus, RCB Svešvalodu filiālbibliotēkas vadītāja Lora Viļķina un Komplektēšanas nodaļas galvenā bibliotekāre Inta Logina tika komandētas uz Frankfurtes (Vācija) gadatirgu.

No 15. līdz 29. oktobrim sadarbības līguma ietvaros Norčepingas (Zviedrija) publiskajā bibliotēkā stažējās RCB direktora vietniece automatizācijas darbā Andra Vīta.

No 19. līdz 23. novembrim RCB galvenā bibliotekāre Milvi Skribe piedalījās Gētes institūta rīkotajā konferencē „Publiskās bibliotēkas jaunajā Eiropā”, kas notika Varšavā (Polija).

No 10. līdz 14. decembrim RCB Bibliotēku dienesta galvenā bibliotekāre Gaļina Bocika automatizācijas jautājumos stažējās Norčēpingas (Zviedrija) pilsētas bibliotēkā.

No 19. līdz 21. decembrim RCB direktore Dzidra Šmita un Rīgas Domes Kultūras pārvaldes priekšnieka vietnieks Andris Rībenis piedalījās studiju braucienā uz Stokholmas Centrālo bibliotēku un Jevles publiskajām bibliotēkām bibliotēku telpu un aprīkojuma jautājumos.

2003. gadā RCB **apmeklēja** gan **projektu un līgumu sadarbības partneri**, gan **ārvalstu interesenti**.

No 10. līdz 12. februārim sadarbības līguma ietvaros uz RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkas atklāšanu ieradās Viļņas Centrālās bibliotēkas direktore Rima Gražiene un direktora vietniece Simona Žiliene.

No 12. līdz 16. aprīlim, pamatojoties uz 2002. gada 23. decembra sadarbības līguma pāratjaunojumu, Overijselses Bibliotēku dienesta projektu vadītājs Bauke Kiestra vadīja semināru bibliotēku vidējā līmeņa vadītājiem „Menedžmenta teorija un personālvadība”.

No 1. līdz 29. jūlijam sadarbības līguma ietvaros RCB Imantas filiālbibliotēkā stažējās Viļņas Centrālās bibliotēkas bibliotekāre Jolanta Juronaite.

10. jūlijā, lai apspriestu un gatavotu projektu „Informācijas apmaiņa vēstures un izglītības jautājumos Baltijas valstīs” RCB apmeklēja Kauņas publiskās bibliotēkas direktors Zenons Vaškevičus un Viļņas Centrālās bibliotēkas direktora vietniece Simona Žiliene.

No 27. līdz 30. septembrim Jevles (Zviedrija) apgabala galvenās bibliotēkas direktors Jans Bomans vadīja RCB darbiniekiem 2 seminārus „Mēdiju plānošana”, kā arī iepazinās ar RCB un Rīgas Centrālās bibliotēkas Ziemeļvalstu filiālbibliotēkas darbu. Jana Bomana grāmatu dāvinājums ir papildinājis RCB un Ziemeļvalstu filiālbibliotēkas fondu ar izdevumiem zviedru un angļu valodā.

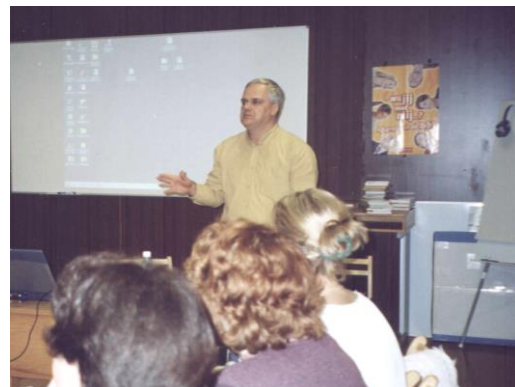
No 24. līdz 30. novembrim RCB un Flāmu publisko bibliotēku centra kopprojekta „Publisko bibliotēku menedžments un attīstība” ietvaros RCB apmeklēja Flāmu publisko bibliotēku projektu vadītāja Karla Martena un Middelkerkes publiskās bibliotēkas direktors Edvins van Troostenbergs. 26. un 27. novembrī šie sadarbības

partneri vadīja seminārus „Bibliotēku nedēļas organizēšana: Flandrijas pieredze” un „ZIZO sistēma Flandrijas bibliotēkās”. Vizītes laikā Beļģijas sadarbības partneri iepazinās ar Rīgas Centrālās bibliotēkas, kā arī Čiekurkalna, Mežaparka un Ziemeļvalstu filiālbibliotēku darbu. Latvijas mērogā flāmu kolēģi apmeklēja Ainažu bibliotēku, kur tikās ar bibliotēkas darbiniekiem un pilsētas domes priekšsēdētāju Ojāru Zvejnieku. Tika apmeklēta arī Valmieras Centrālā bibliotēka, Vidzemes augstskolas bibliotēka, Bauskas rajona Centrālā bibliotēka un Rundāles pils.

No 25 līdz 29. novembrim, pamatojoties uz oficiālo sadarbības līgumu, RCB apmeklēja Norčēpingas partneri: direktora vietnieks Ola Gustafsons un automatizācijas speciālists Saids Zenhari. Ola Gustafsons vadīja semināru „Intranets bibliotēkā”, Saids Zenhari praktiski piedalījās RCB Automatizācijas nodaļas darbā, kā arī konsultēja automatizācijas speciālistus.

19. novembrī RCB apmeklēja Utenas rajona Miškiņai Centrālās bibliotēkas direktore Vida Garunkštite un vecākā bibliotekāre Laima Lapiniene.

No 18. līdz 21. decembrim RCB apmeklēja Viļņas apgabala Centrālās bibliotēkas direktors Petrs Zurlis, direktora vietniece Alvida Skuodite, Kauņas Centrālās bibliotēkas direktors Zenons Vaškevičus un galvenais bibliotekārs Prans Vainjunis. Kolēģi piedalījās RCB Pieaugušo literatūras nodaļas atklāšanas pasākumā pēc renovācijas. P.Zurlis un Z.Vaškjavičus vadīja semināru „Lielpilsētas publiskās bibliotēkas menedžments”.

*Vieslektori no Flandrijas Karla Martena un Edvins van Troostenbergs
Rīgas Centrālajā bibliotēkā*

Informācija par bibliotēku telpu stāvokli

2003. gadā Rīgas Domes Kultūras pārvalde renovāciju ir veikusi:

- Rīgas Centrālās bibliotēkas 6.stāvā, Brīvības 49/53, platība 1200 m², tāmes izmaksa - Ls 13 500;
- filiālbibliotēkā "Strazds" Kvēles ielā 15/18, platība 300 m², tāmes izmaksa - Ls 36900;
- filiālbibliotēkā "Zemgale" Graudu ielā 59, platība 276 m², tāme - Ls 36 700.

2003.gadā tika izstrādāts RCB filiālbibliotēkas „Vidzeme” rekonstrukcijas projekts.

2004. gadā plānotie renovācijas remontī:

- filiālbibliotēkā "Laima", platība 103 m², tāme Ls 10 600;
- Graudu ielā 59, platība 1300 m², kopēja tāme Ls 135 000 (tikai līdzfinansējums no RCB budžeta līdzekļiem, līdz Ls 10 000);
- filiālbibliotēkas "Kurzeme" pārvietošana un telpu renovācija Zolitūdes ielā 30, kopējā platība 366 m², tāme Ls 23 500.

Rīgas Centrālās bibliotēkas telpu tehniskais raksturojums norādīts pielikumā.

Telpu renovācija Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās

Kā katru gadu, arī 2003. gadā tika veikta vairāku filiālbibliotēku, kā arī RCB telpu renovācija un funkcionālā pārplānošana.

Tā kā lielākā daļa RCB filiālbibliotēku atrodas bibliotēku funkcijām nepiemērotās telpās, jāmeklē risinājums, lai bibliotēkas varētu veiksmīgi funkcionēt un to darbību neietekmētu telpas īpatnības.

Šampētera filiālbibliotēkai 2003. gada februārī tika projektēts funkcionālais plānojums.

Šampētera filiālbibliotēka ir viena no nedaudzajām bibliotēkām, kas izvietota šim nolūkam projektētās telpās (arhitekts Vladimirs Alle, 1986.g.).

Strādājot pie bibliotēkas funkcionālā plānojuma, ļoti liela nozīme ir bibliotekāru ieteikumiem un pieredzei, ko nevar iegūt, apmeklējot pārprojektējamās telpas neilgā laika periodā. Tomēr būtiski ir arī tie norādījumi, ko var ieteikt, telpu apskatot pirmo reizi.

Vērtīgi ir bibliotekāru novērojumi par lasītāju iecienītākajām uzturēšanās vietām telpā, par izgaismotākajām vietām telpā, kā arī viņu ieteikumi fonda izvietojumam. Lai uzstādītu mērķi pirms projekta izstrādāšanas, bibliotekāriem jāaizpilda aptaujas anketa, kuras rādītāji raksturo bibliotēkas fondu, lasītāju skaitu un vēlamu bibliotēkas telpas funkcionālo zonējumu.

Strādājot pie Šampētera filiālbibliotēkas funkcionālā plāna izstrādāšanas, bija jāņem vērā sienas gleznojums (Juris Utāns "Raiņa tēli"), kas atzīts par māksliniecisku vērtību, tāpēc saudzējams.

Kopā ar bibliotekārēm RCB Bibliotēku dienesta konsultantei-dizainerei Zanei Šmitai bija jāveic uzdevums, kura izpildīšanai bija maksimāli jāizmanto esošās mēbeles. Tika radīts ideālais risinājums, ko var realizēt ar esošajām mēbelēm, paredzot arī dažu jaunu mēbeļu iegādi.

Projekta rasējumos parādīts grāmatu plauktu izvietojums telpā, specifikācijās apskatāmi to ieteicamie izmēri un obligātie augstumi, parādīts arī citu bibliotēkas mēbeļu izvietojums. Specifikācijā norādīti iespējamie plauktmetri katrā bibliotēkas telpā. Bibliotēkas krātuves mēbeļu izvietojums šī projekta ietvaros nav aktuāls. Paredzēts izvērtēt esošo mēbeļu tehnisko stāvokli un atbilstošajā specifikācijā atzīmēt mēbeles, kuras ir labā tehniskā stāvoklī.

Lasītavā esošā mīksto mēbeļu grupa (2 krēsli, dīvāns un 10 spilveni) remontējama. Jāveic mēbeļu auduma detaļu pārvilkšana.

Ņemot vērā, ka bibliotēka rīko daudzveidīgus pasākumus, kas var disonēt ar sienas apgleznojuma tematiku, tās aizklāšanai pasākumu laikā izmantojami aizkari vai mobils aizslietnis. Aizslietnis darināms no vieglas, koka vai metāla konstrukcijas ar auduma paneļiem. Aizslietnis būtu izmantojams arī izstāžu izkārtošanai.

Filiālbibliotēkai „Strazds” 2003. gada martā tika projektēts funkcionālais plānojums.

Bibliotēkas telpas tika izremontētas, bet funkcionālajam iekārtojumam bija jāizmanto esošās mēbeles. Konsultējoties ar bibliotekārēm, tika pārrunātas bibliotēkai aktuālās iekārtojuma problēmas, izvērtēts, kuras mēbeles varētu saglabāt un no kurām būtu jāatsakās. RCB Bibliotēku dienesta konsultante izveidoja no esošajām mēbelēm vispiemērotāko funkcionālo mēbeļu izkārtojumu. Telpas estētisko kvalitāti celtu veco mēbeļu aizstāšana ar jaunām, laikmetīgām, bibliotēkas funkcijām piemērotākām mēbelēm, taču šajā gadījumā, funkcionāli pareizi izkārtojot esošās mēbeles, izdevās izveidot ērtu, pārskatāmu telpu. Izstrādāto iekārtojumu varēs pilnveidot un uzlabot ar

jaunām mēbelēm. Pēc remonta bibliotēkas lasītava tika apvienota ar abonementa telpu. Tas deva iespēju telpas gaišākajā pusē atstāt periodisko izdevumu lasītāju vietas un atsevišķas lasītāju vietas, bet datorizētās lasītāju vietas integrēt starp abonementa grāmatu plauktiem. Pie pašreizējā bibliotēkas funkcionālā risinājuma izdevās atrast piemērotu vietu izstāžu izvietošanai gar brīvo sienu pretī lasītāju apkalpošanas letei. Filiālbibliotēkai "Strazds" pēc remonta tika apvienota arī Bērnu literatūras nodaļas lasītavas telpa un abonementa telpa, radot plašāku Bērnu literatūras nodaļu, kurā tagad veiksmīgi var veikt visas tai paredzētās funkcijas.

Pakāpeniski tiek veikta veco mēbeļu nomaiņa ar jaunām.

Rīgas Centrālajai bibliotēkai 2003. gada jūlijā tika projektēts funkcionālais plānojums.

Bibliotēkas funkcionālais plānojums tika projektēts telpai, kura pilnībā bija pārplānota un izremontēta. Abonementa telpa tika apvienota ar lasītavas telpu, tādējādi radot plašu, ērtu un labi izgaismotu bibliotēku.

Bibliotēkā paredzētas divas neatkarīgas bibliotekāru darba vietas. Bibliotēkas centrālajā daļā izvietota galvenā lasītāju apkalpošanas lete, kuru ērti var izmantot 4 bibliotekāri. No letes pārredzamas tās bibliotēkas zonas, kurās lasītājam varētu būt nepieciešama palīdzība - datorizētās lasītāju vietas, elektroniskie katalogi un daļa lasītāju darba vietu. Pa kreisi no ieejas izvietota otra bibliotekāru darba vieta.

Lielākā daļa abonementa fonda izvietota telpas vidusdaļā, lai atvēlētu izgaismotāko telpas daļu lasītāju darba vietām.

Bibliotēka aprīkota ar jaunām mēbelēm.

Filiālbibliotēkai „Zemgale” 2003. gada augustā tika projektēts funkcionālais plānojums.

Filiālbibliotēka tika pārvietota uz izremontētām telpām. Bibliotēkas funkcionālais mēbeļu iekārtojums bija jāprojektē, izmantojot esošās mēbeles. Uzsākot darbu, tika veikta detalizēta esošo mēbeļu uzskaitē, rezultātus apkopojot tabulā "Esošo mēbeļu specifikācija". Lai gan jaunajās bibliotēkas telpās abas lielās zāles ir telpiski atdalītas ar sanitārajiem mezgļiem un garderobi, tās funkcionē kā viena telpa, jo savienotas ar lielām ailēm. Komplicētais bibliotēkas zāļu izvietojums lika pārdomāti veidot bibliotēkas funkcionālo elementu izkārtojumu. Ar bibliotēkas vadītājas palīdzību tika izstrādāts jaunās bibliotēkas telpu zonējums, kas ļoti palīdzēja pie funkcionālā plāna izstrādes.

Projekta rasējumos parādīts grāmatu plauktu izvietojums telpā, specifikācijās apskatāmi to izmēri, parādīts arī citu bibliotēkas mēbeļu izvietojums. Lai saglabātu esošo fonda izvietojumu, pašreizējās lasītavas mēbeles paredzēts izvietot jaunajā lasītavas telpā un abonementa mēbeles - jaunajā abonementa telpā. Lai izveidotu ērtākas bibliotekāru darba vietas, lasītavā tiek novietots darba galds no pašreizējās darbinieku telpas.

Paredzēts izvērtēt esošo mēbeļu tehnisko stāvokli un nepieciešamības gadījumā veikt mēbeļu remontu.

2004.gada 19.februārī.

Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore

Dz. Šmita

Pārskata sagatavošanā piedalījās Rasma Bāliņa, Velga Bāliņa, Gaļina Bocika, Aiga Cakule, Zinta Geršmane, Inta Logina, Daiga Mihailova, Alla Peskiševa, Jānis Plaudis, Ilizana Rudene, Inta Sallinene, Dzidra Šmita, Zane Šmita, Klāra Švedra, Doloresa Veilande, Andra Vīta, Ausma Vītola.